

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**T. Livii Patavini Historicorum omnium Romanorum ... libri
omnes**

Livius, Titus

Frankofurdi, 1648

Liber VI

urn:nbn:de:bsz:31-105429

» vbi quondam capite humano inuento responsum
 » est, eo loco caput rerum, summamque imperii fo-
 » re. hic cum augurato liberaretur Capitolium, lu-
 » uentias Terminusque maximo gaudio patrum no-
 » strorum moueri se non passi. hic Vestæ ignes, hic
 » Ancilia cælo demissa, hic omnes propitii manenti-
 » bus vobis dii. Mouisse eos, Camillus cum alia ora-
 » tione, tum ea quæ ad religiones pertinebat, maxi-
 » me dicitur. sed rem dubiam decreuit opportune
 » vox emissa, quod cum senatus post paulo de his re-
 » bus in curia Hostilia haberetur, cohortesq; ex præ-
 » fidiis reuertentes forte agmine forum transirent,
 » centurio in comitio exclamauit: Signifer, statue
 » signum, hic manebimus optime. Qua voce audita,
 » & senatus accipere se omen ex curia egressus con-
 » clamauit, & plebs circumfusa approbavit. Antiqua
 » deinde lege, promiscue vrbs ædificari cœpta, re-
 » gula publice præbita est: saxi materiaque cadendæ
 » vnde quisque vellet, ius factum, prædibus acceptis
 » eo anno ædificia perfecturos. Festinatio curam ex-
 » emit vicos dirigendi, dum omisso sui alienique
 » discrimine, in vacuo ædificant. Ea est causâ, vt vete-
 » res cloacæ primo per publicum ductæ, nunc priuata
 » passim subeant tectâ: formaque vrbs sit occupatæ
 » magis quam diuisæ similis.

DECADIS PRIMÆ LIB. VI.
 Epitome.

REs aduersus Equos, & Volcos, & Hetruscos, profepe-
 re gestas continet. Quatuor tribus addita sunt: Stella-
 tina, Sabatina, Pomentina, Arniensi. M. Manlius,
 qui Capitolium a Gallis defenderat, cum obstructos ere alieno
 liberaret, nexos exolueret, crimine affectati regni damnatus,
 de saxo

de saxo T...
 ni de Manlio
 Dignam tribus
 an ex plebe ser
 cum magna can
 tribus plebe pe
 perierunt. Et
 curia. Lat
 iuguriam geri h

domi sedition
 reuolte nim
 reuolto loci v
 eadem rem po
 memora. ter
 commentariis
 tique erant m
 intente dario
 origine velut a
 te tribus, gellia
 nam quo prim
 tura. M. Furio
 la dictatura. ni
 ta in insequer
 sim in agilitat
 interregnum i
 illudno reficier
 bio, simul prim
 tribano plebis

de saxo Tarpeio deiectus est. in cuius notam S. C. factum: ne cui de Manlia gente Marco cognomen esset. C. Licinius, & L. Sextius tribuni plebis legem promulgarunt: ut consules etiam ex plebe fierent, qui ex patribus creabantur. eam legem cum magna contentione repugnantibus patribus, cum iudem tribuni plebis per quinquennium soli magistratus fuissent, pertulerunt. & primus omnium ex plebe consul L. Sextius creatus est. Lata est altera lex: ne cuiquam plus quingentis iugeribus agri liceret possidere.

QUAE ab condita vrbe Roma ad captam eandem urbem Romani sub regibus primum, consulibus deinde, ac dictatoribus, decemuirisque, ac tribunis consularibus gessere, foris bella, domi seditiones, quinque libris exposui: res cum vetustate nimia obscuras, velut quae magno ex interuallo loci vix cernuntur: rum quod perrare per eadem tempora litera fuere, vna custodia fidelis memoria rerum gestarum: & quod etiam si quae in commentariis pontificum, aliisque publicis priuatisque erant monumentis, incensa vrbe pleraque interire clariora deinceps certioraque ab secunda origine, velut ab stirpibus laetius feraciusque renatae vrbis, gesta domi, militiaeque exponentur. Ceterum quo primo adminiculo erecta erat, eodem innixa M. Furio principe stetit: neque eum abdicare se dictatura, nisi anno circumacto, passi sunt. Comitia in insequentem annum tribunos habere, quorum in magistratu capta vrbs esset, non placuit: res ad interregnum rediit. Cum ciuitas in opere ac labore assiduo reficiendae vrbs teneretur: interim Q. Fabio, simul primum magistratu abiit, ab C. Martio tribuno plebis dicta dies est, quod legatus in Gal-

V.C. los ad quos missus erat orator, contra ius gentium
 pugnasset. cui iudicio eum mors adeo opportuna,
 366. vt voluntariam magna pars crederet, subtraxit. In-
 terregnum iniit tum P. Cornelius Scipio interrex,
 & post eum M. Furius Camillus iterum. Is tribu-
 nus militum consulari potestate creat, A. Valerium
 Publicolam iterum, L. Virginium, P. Cornelium,
 A. Manlium, L. Æmilium, L. Posthumium. Ii ex
 interregno cum extemplo magistratum inissent,
 nulla de re prius quam de religionibus senatum con-
 sultuere. In primis fœdera ac leges (erant autem eę
 duodecim tabulæ, & quædam regiarum leges) conqui-
 ri, quæ cõparerent, iusserunt: alia ex eis edita etiã
 in vulgus. quæ autem ad sacra pertinebant, a pon-
tificibus maxime, vt religione obstrictos haberet
Ar. multitudinis animos, suppressa. Tum de diebus
 religiosius agitari cõceptum, dieiq; ad XV. Calen-
 das Sextiles duplici clade insignem, quo die ad Cre-
 meram Fabii casti: quo deinde ad Alliam cum exi-
 tio vrbis fœde pugnatum: a posteriore clade Ali-
 liensem appellarunt, insignemq; rei nulli publice
 priuatimq; agendæ fecerunt. Quidã, quod postri-
 die Idus Quintiles non litasset Sulpicius tribunus
 militum, neq; inuenta pace deum post diem tertium
 obiectus hosti exercitus Romanus esset, etiã post-
 tridie Idus rebus diuinis superferedi iussum inde
 vt postridie Calendas quoq; ac Nonas eadẽ religio
 esset, traditum putant. Nec diu licuit quietis con-
 silia erigendæ ex tam graui casu reipub. secum agi-
 tare. Hinc Volsci veteres hostes ad extinguendum
 nomen Romanum arma ceperant. Hinc Hetruriorum
 principum ex omnibus populis coniurationem
 de bello ad fanum Voltumna factam, mercatores
 afferebãt. Nouus quoq; terror accesserat defecti-
 one Lati-

ere Latino
 ad locum
 naufragam an
 ni fuerant. Ie
 conuarent. ap
 aquilotes, L
 non Roman
 quod de fer
 dicitur emq; d
 C. Seruilium
 fittioque ind
 vt seniores
 ellet. in rei
 concipit prun
 sem vnam in
 teram ante
 militum his
 ficos mittebat
 patrem ipse
 tio (Admetri
 est adortus. q
 monem delect
 exolerent, ad
 auditus impe
 pte vallum co
 vno. ad mu
 mularit. Ca
 onis iustit
 boldem, itaq
 sed flammis
 ac fumo. c. e
 quithernem
 vallum in cas
 transiendat
 est. L. alio ho.

up.
797.

one Latinorum Hernicorumq; , qui post pugnam
ad lacum Regillum factam, per annos prope centis
 nunquam ambigua fide in amicitia populi Roma-
 ni fuerant. Itaque cum tanti vndique terrores cir-
 cumstarent, appareretq; omnibus non odio solum
 apud hostes, sed contemptu etiam inter socios no-
 men Romanum laborare: placuit eiusdem auspi-
 cii defendi rem publicam cuius recuperata esset: di-
 ctatoremq; dici M. Furium Camillum. is dictator
 C. Seruilium Halam magistrum equitum dixit: ius-
 titioque indicto, delectum iuniorum habuit: ita
 vt seniores quoque, quibus aliquid roboris super-
 esset, in verba sua iuratos centuriaret. Exercitum
 conscriptum armatumque trifariam diuisit: par-
 tem vnam in agro Veiente Hetruria opposuit: al-
 teram ante urbem castra locare iussit: tribunus
 militum his A. Manlius, illis qui aduersus Hetrus-
 cos mittebantur, L. Aemilius praepositus. tertiam
 partem ipse ad Volscos duxit. nec procul ab Lanu-
 uio (Admetium is locus dicitur) castra oppugnare
 est adortus, quibus ab contemptu, quod prope om-
 nem deletam a Gallis Romanam iuuentutem
 crederent, ad bellum profectis, tantum Camillus
 auditus imperator terroris intulerat, vt vallo se i-
 ppi, vallum congestis arboribus sepirent, ne qua in-
 trare ad munimenta hostis posset. Quod vbi ani-
 ma duertit Camillus, ignem in obiectam sepe-
 conici iussit. & forte erat vis magna venti versa in
 hostem, itaque non aperuit solum incendio viam,
 sed flammis in castra tendentibus, vapore etiam
 ac fumo, crepituque viridis materiae flagrantis, ita
 confternauit hostes, vt minor moles superantibus
 vallum in castra Volscorum Romanis fuerit, quam
 transcendentibus sepe incendio absumptam fue-
 rat. Fuis hostibus, cassisque, cum castra impeta

cepisset dictator, prædam militi dedit, quo minus speratâ a minime largitore duce, eo militi gratior. Persecutus deinde fugientes, cum omnē Volscum agrum depopulatus esset, ad deditiōem Volscos septuagesimo demum anno subegit. Victor ex Volscis in Æquos transit, & ipsos bellum molientes, exercitum eorum ad Bolsas oppressit: nec castra modò, sed urbem etiam aggressus, impetu primo cepit. Cum in ea parte, in qua caput rei Romanæ Camillus erat, ea fortuna esset, aliâ in partem terror ingēs ingruerat. Hetruria prope omnis armata Sutrium socios populi Romani obsidebat. quorum legati opem rebus affectis orantes, cum senatum adissent, decretum tulere, vt dictator primo quoque tempore auxilium Sutrinis ferret. cuius spei moram cum pati fortuna obsessorum non potuisset: confecta que paucitas oppidanorum opere, vigiliis, vulneribusque, que semper eosdem vrgebant, per passionem vrbe hostibus tradita, inermes cum singulis emissis vestimentis, miserabili agmine penates relinquerēt: eo forte tempore Camillus cum exercitu Romano interuenit. Cui cum se mœsta turba ad pedes prouoluisset, principumque orationem necessitate vltima expressam stetus mulierum ac puerorum, qui exilii comites trahabantur, excepisset: parcere lamentis Sutrinis iussit: Hetruscis se luctum lacrymasque ferre. Sarcinas inde deponi, Sutrinosque ibi considerare modico præsidio relicto, arma secum militem ferre iubet. ita expedito exercitu profectus ad Sutrium, id quod rebatur, soluta omnia rebus (vt fit) secundis inuenit: nullam stationem ante mœnia, patētes portas, victorem vagam prædam ex hostium testis egerentem. Iterum igitur eodem die Sutrium capitur: victores Hetrusci passim

passim tr
bandi coe
facium. cum
h qua forte se
eam primu
nili inde ali
tumulus occ
ire: quod a
id est in præc
pati inermi
quam violari
tima obitina
data spes vit
quod tutius
multitudo in
ctem redditu
ab omni clade
rum per cond
piano recit,
plurimos cap
quibus sub h
est, vt precio
supererat, ut
titulo nomi
in louis cella
fuisse. Eo anno
Capitulum
prent ad Ro
gnatus. Reu
lato a Veiis,
pati ibi vacu
fretinus fuit a
prærituta, cap
hottam, ex se

passim trucidantur ab nouo hoste, neq; se conglo-
 bandi, coeundiq; in vnum, aut arma capiendi datur
 spacium. cum pro se quisque tenderent ad portas,
 si qua forte se in agros euicere possent, clausas (id
 enim primum dictator imperauerat) portas inuen-
 niūt. Inde alii arma capere, alii, quos forte armatos
 tumultus occupauerat, cōuocare suos, vt praliū in-
 irent. quod accensum ab desperatione hostium fu-
isset, ni pracones per urbem dimissi poni arma, &
parci inermi iussissent, nec praeter armatos quen-
quam violari. Tum etiam quibus animi in spe vl-
tima obstinati ad decertandum fuerant: postquam
 data spes vitæ est, iactare passim arma, inermesque
 quod tutius fortuna fecerat, se hosti offerre. Magna
 multitudo in custodias diuisa : oppidum ante no-
 ctem redditum Sutrinis inuiolatum, integrumq;
 ab omni clade belli: quia non vi captum sed tradi-
 tum per conditiones fuerat. Camillus in urbē triū-
 phans rediit, trium simul bellorum victor. longe
 plurimos captiuos ex Hetruscis ante curram duxit:
 quibus sub hasta venundatis, tantum æris redactū
 est, vt precio p auro matronis p̄soluta, ex eo quod
 supererat, tres pateræ aureæ factæ sint: quas cum
 titulo nominis Camilli ante Capitolium incēsum
 in Iouis cella constat ante pedes Iunonis positas
 fuisse. Eo anno in ciuitatem accepti, qui Veientū
 Capenatiumq; ac Faliscorum per ea bella transfu-
 gerant ad Romanos, agerque iis nouis ciuibus affi-
 gnatus. Reuocati quoque in urbem senatuscon-
 sulto a Veis, qui ædificandi Romæ pigritia, occu-
 patis ibi vacuis tectis Veios se contulerant, & primò
 fremitus fuit aspernantium impetiūm: dies deinde
 præstituta, capitalisq; poena, qui non remigrasset
 Romam, ex ferocibus vniuersis singulos metu sue

V. C. quemq; obediētes fecit. Et Roma cum frequentia
 crescere, tum tota simul exurgere ædificiis. & re-
 publ. impensas adiuvante; & ædilibus velut publi-
 cum exigentibus opus, & ipsis privatis (admone-
 bar enim desiderium vsus) festinantibus ad effe-
 ctum operis. intraq; annum noua vrbs stetit. Exitu
 anni comitia tribunorum militum consulari pote-
 367. state habita. Creati T. Quintius Cincinnatus, Q.
 Seruilius Fidenas quintum, Iulius Tullus, L. Aquil-
 ius Coruus, L. Lucretius Tricipitinus, Seruius Sul-
 picius Ruffus. Exercitum alterum in Æquos, non
 ad bellum (victos namq; se fatebantur) sed ab odio
 ad peruastandos fines, ne quid ad noua consilia re-
 linqueret viriū, duxere. alterū in agrū Tarquiniē-
 sem, ibi oppida Hetruscorum Cortuosa & Cōtene-
 bra vi capta, dirutaq;. Ad Cortuosam nihil certami-
 nis fuit: improviso adorti, primo clamore atq; im-
 petu cepere, directum oppidum atq; incensum est.
 Cōtenebra paucos dies oppugnationem sustinuit,
 laborque continuus non die non nocte remissus,
 subegit eos. Cum in sex partes diuisus exercitus
 Romanus senis horis in orbem succederet prælio,
 oppidanos eosdem integro semper certamini pau-
 citas fessos obiceret: cessere tandem, locuq; inuadē-
 di urbem Romanis datus est. Publicati prædam
tribunis placebat, sed imperium quam conuilium
legnius fuit, dum cunctantur, iam militum præda
erat, nec nisi per inuidiam adiri poterat. Eodem
 anno, ne priuatis tantum operibus crelesceret vrbs,
 Capitolium quoque saxo quadrato substructum
 est: opus vel in hac magnificentia vrbs conspicua-
 dum, iam & tribuni plebis, ciuitate ædificando
 occupata, conciones suas frequentare legibus agrariis
 conabantur. ostentabatur in spem Pompi-
 dius

L
 nus ager, tu
 Volcorū res pos
 bantur multo ei
 esse, quam a Vo
 quoad vires & ar
 trās nobiles hor
 grossi: nec nisi
 uitas sit, locum
 phobem mouera
 per adificandi
 pealis, eo q; ag
 dum vires nō el
 tum, etiam ab r
 bus, vi renouat
 rodit inuereq;
 Set. Sulpicius C
 detum trium
 cononia habuit
 unirenum, L.
 em Publicolan
 magnitatum oc
 lico bello vena,
 zo loca facinor
 addit, prelati
 sine: triginti
 ore. De agro P
 bo aditum ad fre
 uere:q; ad eu
 latio Heronice
 maioris belli cu
 len est. Res ad
 suam potestate
 Set. Cornelius
 Scrum, L. Qui

nus ager, tunc primum post accisas a Camillo *V.C.*
 Volcorum res possessionis haud ambigua. Crimina-
 bantur multo eum infestiorum agrum ab nobilitate
 esse, quam a Volscis fuerit. Ab illis enim tantum,
 quoad vires & arma habuerunt, incursiones eo fa-
 ctas: nobiles homines in possessionem agri publici
 grassari: nec nisi antequam omnia praeripiant, di-
 uisus sit, locum ibi plebi fore. Haud magnopere
 plebem mouerant, & infrequentem in foro pro-
 pter aedificandi curam, & eandem exhaustam im-
 pensis, eoq; agri immemorem, ad quem instru-
 dum vires non essent. In ciuitate plena religionum,
 tum etiam ab recenti clade superstitiosis princi-
 bus, ut renouarentur auspicia, res ad interregnum *368.*
 rediit. interreges deinceps, M. Manlius Capitolinus,
 Ser. Sulpicius Camerinus, L. Valerius Potitus. hic
 demum tribunorum militum consulari potestate
 comitia habuit. L. Papyrium, Cn. Sergium, L. Aemi-
 um iterum, L. Licinium, M. Menenium, L. Valeri-
 um Publicolam tertium, creat. Hi ex interregno
 magistratum coeperunt. Eo anno aedes Martis Gal-
 lico bello vota, dedicata est a T. Quintio duumui-
 ro sacris faciendis. Tribus quatuor ex nouis ciuib.
 addita, Stelatina, Pomptina, Sabbatina, Arni-
 ensis: eaq; trigintaquinque tribuum numerum exple-
 uere. De agro Pomptino ab L. Sicinio tribuno ple-
 bis actum ad frequentiorum iam populum, mobi-
 lioremq; ad cupiditatem agri, quam fuerat. Et de
 Latino Hernicoque bello mentio facta in senatu,
 maioris belli cura, quod Hetruria in armis erat, di-
 lata est. Res ad Camillum tribunum militum con-
 sulari potestate rediit: collegae additi quinque,
 Serg. Cornelius Maluginensis, Q. Seruilius Fidenas
 sextum, L. Quintius Cincinnatus, L. Horatius Pul-

V.C.
369.

uillus, P. Valerius. Principio anni aversa cura hominum sunt a bello Hetrusco: quod fugientium ex agro Pomptino agmen repente illatum in urbem attulit, Antiatres in armis esse, Latinorumque populos iuuentutem suam misisse ad id bellum, eo abnuentes publicum fuisse consilium: quod non prohibitos tantummodo voluntarios dicerent militare ubi vellent. Desierant iam vlla contemni bella. Itaque senatus diis agere gratias, quod Camillus in magistratu esset. dictatorem quippe dicendum eum fuisse, si priuatus esset: & collegae fateri regimen omnium rerum, ubi quid bellici terroris ingruat, in viro vno esse: sibi; destinatum in animo esse, Camillo submittere imperium: nec quicumque de maiestate sua detractum credere, quod maiestati eius viri concessissent. Collaudatis ab senatu tribunis, & ipse Camillus confusus animo gratias egit. Ingens inde ait onus a populo Romano sibi, qui se dictatorem iam quartum creasset, magnam a senatu talibus de se iudicis eius ordinis, maximum tam honoratorum collegarum obsequio iniungi: itaque si quid laboris vigiliarumque adici possit, certantem secum ipsum annisurum, ut tanto de se consensu ciuitatis, opinionem, que maxima sit, etiam constantem efficiat. Quod ad id bellum atque Antiatres attineat, plus ibi minatum, quam periculi esse: se tamen vt nihil timēdi, sic nihil contemnendi auctore esse. Circumfederali urbem Romanam ab inuidia & odio finitimorum: itaque & ducibus pluribus & exercitibus ad administrandam rempublicam esse. Te, inquit, P. Valeri socium imperii consiliique legiones mecum aduersus Antiatem hostem ducere placet: te ³⁷ Q. Ser. altero exercitu instructo paratoque in urbem ³⁸ castra habere, intentum, siue Hetruria se interim,

VT NU-

vt nuper, siue noua hæc cura, Latini atque Hernici
 mouerint, pro certo habeo ita rem gesturū, vt pa-
 tre, auo, teq; ipso, ac sex tribunatibus dignū est. ter-
 tius exercitus ex causariis senioribusq; a L. Quinto
 scribatur, qui vrbi mœnibusq; præsidio sit. L. Horati-
 us arma, tela, frumentum, quæq; belli alia tēpora
 poscēt, pronideat. T. Sergi Corneli, præsidem huius
 publici consilii, custodem religionū, comitorum,
 legum, rerum omnium vrbænarum, collegæ facimus.
 Cunctis in partes muneris sui benigne pollicentib.
 operam, Valerius socius imperii lectus adiecit M.
 Furium sibi pro dictatore, seque ei pro magistro e-
 quitum futurum: proinde quam opinionem de v-
 nico imperatore, eam spem de bello haberēt. Se ve-
 ro bene sperare, patres & de bello, & de pace, vni-
 uersaq; republ. erecti gaudio fremūt: nec dictatore
 vnquam opus fore resp. si tales viros in magistratu
 habeat: tam concordib. iunctos animis, parere atq;
 imperare iuxta paratos, laudemq; conferentes po-
 tius in medium, quā ex cōmuni ad se trahentes. Iu-
 stitio indicto, delectuq; habito, Furius ac Valerius
 ad Satricum profecti: quo nō Volscorum modò iu-
 uentutem Antiates ex noua sobole lectam, sed in-
 gentem Latinorum Hernicorumq; conciuerant ex
 integerrimis diutina pace populis. Itaq; nouus ho-
 stis veteri adiuctus, cōmouit animos militis Romani.
 Quod vbi aciem iam instruenti Camillo centu-
 riones renunciauerunt, turbatas militum mentes
 esse, segniter arma capta, cunctabundosque & resi-
 stentes egressos castris esse: quin voces quoq; auditas,
 cum centenis hostibus singulos pugnatos: &
 ægre inermē tantā multitudinē, nedum armatā su-
 stineri posse: in equū insilit, & ante signa obuersus
 in aciem, ordines interequitās: Quæ tristitia milites

B b

» hæc, quæ insolita cunctatio est? Hostem, an me, an
 » vos ignoratis? Hostis est: quid aliud, quam perpetua
 » materia virtutis glorieq; vestra? Vos contra, me duc-
 » ce (vt Falernos Veiosque captos, & in capta patria
 » Gallorū legiones caesas taceam) modò tergemina
 » victoriæ triplicem triumphum ex his ipsis Volscis
 » & Æquis, & ex Hetruria egistis. An me, quod non
 » dictator vobis, sed tribunus signum dedi, nō agno-
 » scitis ducent? neq; ego maxima imperia in vos de-
 » sidero: & vos in me nihil præter me ipsum intueri
 » decet. neque enim dictatura mihi vnquam animos
 » fecit, vt ne exilium quidem ademit. Iidem igitur om-
 » nnes sumas: & cum eadem omnia in hoc bellum
 » afferamus, quæ in priora attulimus, eundem euen-
 » tum belli expectemus. simul concurreritis, quod
 » quisque didicit ac consuevit, faciet: vos vincetis, il-
 » li fugiet. Dato deinde signo, ex equo desilit: & pro-
 » ximum signiferum manu arreptum secum in ho-
 » stem rapit: Infer miles, clamitans, signum. Quod v-
 » bi videre, ipsum Camillum iam ad munera corpo-
 » ris senecta inualidum vadentem in hostes, procur-
 » runt pariter omnes clamore sublato, Sequere im-
 » peratorem, pro se quisque clamantes. Emillum et-
 » iam signum Camilli iussu in hostium aciem ferunt:
 » idque vt repeteretur, concitatos antesignanos. Ibi
 » primum pulsus Antiatem, terroremq; non in pri-
 » mam tantum aciem, sed etiam ad subsidiarios per-
 » latum. Nec vis tantam militum mouebat, excitata
 » præsentia ducis, sed quod Volscorum animis nihil
 » terribilius erat, quam ipsius Camilli forte oblata
 » species: ita quocunq; se intulisset, victoriam secum
 » haud dubiã trahebat. maxime id euidentis fuit, cum
 » in læuam cornu prope iam pulsus, arrepto repen-
 » te equo cum securo pedestri aduersus, cõspectu suo
 » prælium

prælium restituit
 aciem. Iam in
 fuga impeditior
 trivido cuncta feli-
 bus proccidit fusi-
 quam prælium
 non nec inflecta
 Latin nomen; &
 fecti sunt. Nilis
 seruo le deserto
 bellauerant: reli-
 cludent quos
 agere atq; op-
 poliquam nul-
 esse animi taru-
 ipa victoriã ex-
 quam Veios op-
 tererent: victor-
 abscinate mcer-
 cepti. Vellet ab-
 animus ducis
 put Volcorū, ce-
 quia nisi magne-
 ram valido verbo
 rum collega, R-
 eridendum A-
 eius crelo rem-
 nis cordis fuisse
 stituerat. Hæc
 cationem esse
 Camilli ab Ant-
 ca oppolita. Hæc
 clatæ: illis oc-
 tu & Romanis

prælium restituit, ostentans vincentem exteram
 aciem. iam inclinata res erat, sed turba hostium &
 fuga impediēbat, & longa eade conficienda mul-
 tudo tanta fessio militi erat: cum repente ingenti-
 bus procellis fufus imber certam magis victoriam
 quam prælium diremit. Signo deinde receptui da-
 to, nox infecuta quietis Romanis perfecit bellum.
 Latini namq; & Hernici relictis Volscis domos p-
 fecti sunt, malis consiliis pares adepti euentus. Vol-
 sci vbi se desertos ab eis videre, quorum fiducia re-
 bellauerant: relictis castris, moenibus Satrici se in-
 cludunt. quos primo Camillus vallo circumdare, &
 aggere atq; operibus oppugnare est adortus. Quæ
 postquam nulla eruptione impedire videt, minus
 esse animi ratus in hoste, quam vt in eo tam lentæ
 spei victoriæ expectaret: cohortatus milites, ne tan-
 quam Veios oppugnantes in opere longinquo sese
 tererent, victoriâ in manibus esse: ingenti militum
 alacritate moenia vndiq; aggressus, scalis oppidum
 cepit. Volsci abiectis armis sese dederunt. Cæterū
 animus ducis rei maiori, Antio imminebat. id ca-
 put Volscorū, eam fuisse originē proximi belli. Sed
 quia nisi magno apparatu, tormentis machinisque
 tam valida vrbs capi non poterat: relicto ad exerci-
 tum collega, Romam est profectus, vt senatum ad
 excidendam Antium hortaretur. Inter sermonem
 eius (credo rem Antiatem diuturniorem manere,
 diis cordi fuisse) legati ab Nepete ac Sutrio auxiliū
 aduersus Hetruscōs petentes veniunt, breuem oc-
 casionem esse ferendi auxiliū memorantes. eo vim
 Camilli ab Antio fortuna auertit. Namq; cū ea lo-
 ca opposita Hetrurie, & velut claustra inde portaq;
 essent: & illis occupandi ea, cum quid noui molire-
 tur, & Romanis recuperandi tuendique cura erat.

Igitur senatui cū Camillo agi placuit, vt omisso Antio bellū Hetruscū susciperet. Legionēs urbanc, quibus Quintius præsuerat, ei decernuntur. quāquam expertum exercitum, assuetumq; imperio, qui in Volscis erat, mallet, nihil recusauit: Valerium tantū modo imperii sociū depoposcit. Quintius, Horatiusq; successores Valerio in Volscis missi. Profecti ab vrbe Sutriū Furius & Valerius, partē oppidi iam captā ab Hetruscis inuenere: ex parte altera interseptis itineribus egre oppidanos vim hostium ab se arcentes. tū Romani auxilii aduentus, tū Camilli nomen celeberrimum apud hostes sociosque, & in præsentia rem inclinatam sustinuit, & spaciū ad opē ferēdam dedit. Itaq; diuiso exercitu Camillus, collegam eam in partem circumductis copiis quam hostes tenebāt, mœnia aggredi iubet: non tanta spe scalis capi vrbe posse, quam vt auersis eo hostibus, & oppidanis iam oppugnando fessis, laxaretur labor, & ipse spaciū intrādi sine certamine mœnia haberet. Quod cum simul vtrinq; factum esset, ancepsque terror Hetruscos circumstaret: & mœnia summa vi oppugnari, & intra mœnia esse hostē viderēt, porta se, quæ vna forte non obsidebatur, trepidi vno agmine eiecere. Magna cædes fugientium & in vrbe & per agros est facta. plures a Furianis intra mœnia cæsi: Valeriani expeditores ad psequēdos fuere: nec ante noctem, quæ conspectum admittit, finem cadendi fecere. Sutrio recepto, restituitoque sociis, Nepete exercitus ductus, quod per deductionem acceptum iam totum Hetruscū habebāt. Videbatur plus in ea vrbe recipienda laboris fore, non in eo solum, quod tota hostium erat, sed etiam quod parte Nepelinorum prodēte ciuitatem facta erat deditio. mitti tamen ad principes eorum placuit,

nit, vt fecer
implorarent ab
cipulum alla
Hetruscis moer
quā populatio
motus inde p
tus fides sanctio
pro collatis dicit
que fessis scilicet
que oppidam
ama ponant,
ter armati acq
auctores dedit
vtriusq; reddita
ctum. Ita dicitur
torem exercit
mam reducere
cites; res rece
litum est in illi
quenti vtriusq;
eo publicam. n
pote hancq; ag
iplos parū con
ca his psequen
mentem: aliud
hancem lasce
tū nequiffe. C
quam casus
no A. Manli
lini, L. Papyri
fate, graue
corra: bellum
atq; Hemicorū
meti portu, p

euit, vt fecernerent se ab Hetruscis, fidemq; quam V.C.
 implorassent ab Romanis, ipsi præstare. Vnde cum
 responsum allatum esset, nihil suæ potestatis esse:
 Hetruscos moenia, custodiasque portarum tenere:
 primo populationibus agri terror est oppidanis ad-
 motus: deinde postquam deditiois quam societa-
 tis fides sanctior erat, fascibus farmentorum ex a-
 gro collatis ductus ad moenia exercitus, completis-
 que fossis scalæ admota, & clamore primo impetu-
 que oppidum capitur. Nepefinis inde edictum, vt
 arma ponant, parciq; iussu inermi. Hetrusci pari-
 ter armati atq; inermes cæsi. Nepefinorum quoq;
 auctores deditiois securi percussii: innoxia multi-
 tudini reddita res, oppidumque cum præsidio reli-
 ctum. Ita duabus sociis vrbibus ex hoste receptis, vi-
 ctorem exercitum tribuni cum magna gloria Ro-
 mam reducerunt. Eodem anno ab Latinis Herni-
 cisq; res repetita, quaesitūq; cur per eos annos mi-
 litem ex instituto non dedissent. Responsum fre-
 quenti vtriusque gentis consilio est, nec culpam in
 eo publicam, nec consilium fuisse, quod suæ iuuen-
 tutis aliqui apud Volscos militauerint: eos tamen
 ipsos prauis consilii poenam habere, nec quenquam
ex his reducem esse: militis autem non dati causam,
 terrorem assiduum a Volscis fuisse: quam pestē ad-
 harētē lateri suo tot super alia aliis bellis exha-
 riri nequisse. Quæ relata patribus magis tempus
 quam causam non visa habere. Insequenti anno
 A. Manlio, P. Cornelio, T. & L. Quintiis Capito- 370.
 linis, L. Papyrio Curfore tribunis consulari pote-
 state, graue bellum foris, grauior domi seditio
 exorta: bellum a Volscis, adiuncta Latinorum
 atq; Hemicorū defectione: seditio, vnde minime ti-
 meri potuit, a patricia gentis viro, & indyctæ famæ,
 Bb 3

M. Manlio Capitolino: qui nimius animi, cum alios principes sperneret, vni miuderet, eximio simul honoribus atq; virtutibus M. Furio: ægre ferebat, solum eum in magistratibus, solū apud exercitus esse: tantum iam eminere, vt iisdē auspiciis creatos, non pro collegis, sed pro ministris habeat: cum interim, si quis vere æstimare velit, a M. Furio recuperari patria ex obsidione hostiū non potuerit, nisi a se prius Capitolium atq; arx seruata esset: & ille inter aurum accipiendum, & spem pacis solutis animis Gallos aggressus sit, ipse armatos capientesque arcem depulerit: illius gloriæ pars virilis apud omnes milites sit qui simul vicerint, suæ victoriæ neminem omnium mortalium socium esse. His opinionibus inflato animo, ad hoc vitio quoque ingenii vehemens & impotens, postquam inter patres, nō quantum æquum censebat, excellere suas opes animaduertit: primum omnium ex patribus popularis factus, cum plebeiis magistratibus consilia cōmunicare, criminando patres, alligando ad se plebē iam aura, non cōsilio ferri, famæq; magnæ malle quam bonæ esse: & non contentus agrarum legibus, quæ materia semper tribunis plebis seditionum fuisset, idem moliri cœpit. Acriores quippe æris alieni stimulos esse, qui non egestatem modo atq; ignominiam mimentur, sed neruo ac vinculis corpus liberū terrent: & erat æris alieni magna vis, res damnosissima etiam diuitibus, ædificando contracta. Bellum itaq; Volscum graue per se, oneratum Latinorum atq; Hernicorum defectione, in speciem causæ iactatum, vt maior potestas quaereretur, sed noua consilia Manlii magis compulserunt senatum, ad dictatorem creandum. Creatus A. Cornelius Cossus, magistrum equitum dixit T. Quintium Capitolinum.

nam. Dicitur
 sim domi qua
 celeritate ad be
 phoo, dictatur
 tu habito in agr
 eritum inditit
 teritateatem t
 tes gesta legent
 quod mihi per
 rum rerum auct
 etia Volsis & A
 ab antiquis tac
 dem ego rei pi
 iebant esse po
 interuallis belli
 manis alia atq;
 thaurida toties
 populi exercit
 per gens bellum
 trolinē libero
 auit: via semin
 Romana ab sol
 inter populos a
 Capitiuū a
 fipiam, erent
 epleste, & Ciro
 tus Romanus
 um aufpicato
 aboisset, larus
 pugna signum
 entes procellis
 quod diu ratesp
 ariet coetæ spe
 confertatos, p

finum. Dictator etſi maiore dicationem propo-
 ſitam domi quam foris cernebat: tamen ſeu quia
 celeritate ad bellum opus erat, ſeu victoria trium-
 phoq; dictaturæ ipſi vires ſe additurum ratus, dele-
 ctu habito in agrum Pomprinum, quo a Volſcis ex-
 ercitus indictu audierat, pergit. Non dubito præ-
 ter fatietatem totiam libris aliſidia bella cum Vol-
 ſcis geſta legentibus, illud quoque ſuccuſurum,
 quod mihi percententi propiores temporibus ha-
 rum rerum auctores miraculo fuit, vnde toties vi-
 ctis Volſcis & Aquis ſuffecerint milites. Quod cum
 ab antiquis tacitum prætermiſſumq; ſit: cuius tan-
 dem ego rei præter opinionem quæ ſua cuiq; con-
 iectanti eſſe poteſt, auctor ſim? Simile veri eſt, aut
 interuallis bellorū, ſicut nunc in delectibus ſit Ro-
 manis, alia atq; alia ſobole iuniorum, ad bella in-
 ſtauranda toties uſos eſſe: aut non ex iſdem ſemper
 populis exercitus ſcriptos, quanquam eadem ſem-
 per gens bellum intulerit: aut innumerabile mul-
 titudinē liberorum capitum in eis fuiſſe locis, quæ
 nunc vix ſeminario exiguo militū relicto, ſeruitia
 Romana ab ſolitudine vindicāt. Ingens certe (quod
 inter omnes auctores conueniat) quāquam nuper
 Campani ductu atque auſpicio acciſæ res erant, Vol-
 ſcorum exercitus fuit. Ad hoc Latini Heſticiq; ac-
 ceſſerāt, & Circeienſiū quidā, & coloni etiā a Veli-
 tris. Romanus dictator caſtris eo die poſitis, poſtero
 cum auſpicato prodieſſet, hoſtiaq; cæſa pacem deūm
 adorafſet, latus ad milites iam arma ad propoſitum
 pugnæ ſignum, ſicut edictum erat, luce prima capi-
 entes proceſſit: Noſtra victoria eſt milites, inquit, ſi
 quid dii vatesq; eorum in futurum vident. Itaq; vt
 decet certæ ſpei plenos, & cum imparibus manus
 conſerturos, pilis ante pedes poſitis, gladiis tan-

„ tum dextram armemus: ne procurri quidem ab a-
 „ cie velim, sed obnixos vos stabili gradu impetum
 „ hostium excipere. vbi illi vana iniecerint missilia,
 „ & effusi stantibus vobis se intulerint, tum micent
 „ gladii, & veniat in mentem vnicuique deos esse, qui
 „ Romanum adiuent: deos qui secundis aurb. in prali-
 „ um miserint. Tu Quinti equitem intentus ad pri-
 „ mum initium moti certaminis teneas: vbi hære-
 „ iam aciem collato pede videris, tum terrorem e-
 „ questrum occupatis alio pauore infer: inuectusque
 „ ordines pugnantium dislipa. Sic eques, sic pedes,
 „ vt præceperat, pugnant. Nec dux legiones, nec for-
 „ tuna sefellit ducem. Multitudo hostium nulli rei
 „ præterquam numero freta, & oculis vtraque meti-
 „ ens aciem, temere prælium iniiit, temere omisit:
 „ clamore tantum, missilibusque telis, & primo pugnae
 „ impetu ferox, gladios, & collatum pedem, & vul-
 „ tum hostis ardore animi micantem ferre non potuit.
 „ Impulsa frons prima, & trepidatio subsidiis illa-
 „ ta, & suum terrorem intulit eques. rupti inde multis
 „ locis ordines, motaque omnia, & fluctuantis similis
 „ acies erat. deinde postquam cadentibus primis iam
 „ ad se quisque peruentura cædem cernebat, terga ver-
 „ tunt. Instare Romanus: & donec armati confertique;
 „ abibant, peditum labor in persequendo fuit. Post-
 „ quam iactari arma passim, fugaque per agros spargi
 „ aciem hostium animaduersum est, tum equitum tur-
 „ ma emisse, dato signo ne in singulorum morando cæ-
 „ de, spacium ad euadendum interim multitudini da-
 „ reret: satis esse missilibus ac terrore impediri cursum,
 „ obsequitandoque agmen teneri, dum assequi pedes
 „ & iusta cæde conficere hostem possent. Fuge, sequen-
 „ dique non ante noctem finis fuit: capta quoque ac direpta
 „ eodem die castra Volscorum, prædaque omnis, præter li-
 „ bera

bera corpora
 vnicuique ex lat
 de plebe, vt ce
 principes quida
 publica ope Vol
 quos; quidam
 que omnes mil
 tram, eadem, q
 equo populi ha
 erentium in th
 lum cum his
 domi exorta u
 gliscence insid
 endam aulior
 molo M. Mani
 curculosa ead
 etate. Centuri
 dicatum pecun
 cetera sua acc
 que de superbo
 & miseres pleb
 tum vero Ego,
 pitulum incon
 tonem que me
 primo, in serui
 cotrosi palam
 tum emittit,
 M. Manlio lib
 gniam refera
 molam turbam
 et accepta Ve
 uolentiam se
 sos penates mu
 turu semper so

bera corpora, militi concessa est. Pars maxima cap-
 priuorū ex Latinis atq; Hernicis fuit, nec hominū
 de plebe, vt credi posset mercede militasse, sed
 principes quidā iuuentutis inuēti, manifesta fides,
 publica ope Volcos hostes adiutos. Circeensium
 quoq; quidam cogniti, & coloni a Velitris: Romā-
 que omnes missi: percunctantibus primoribus pa-
 trum, eadem, quę dictatori, defectionem sui quis-
 que populi haud perplexę indicauere. Dictator
 exercitum in statuis tenebat. minime dubius, bel-
 lum cum his populis patres iussuros: cum maior
 domi exorta moles, coegit acciri Romam cum,
 gliscente indies seditione, quā soliso magis metu-
 endam auctor faciebat. Non enim iam orationes
 modo M. Manlii, sed facta popularia in speciem,
 tumultuosa eadem, qua mente fierent, intuenta
 erant. Centurionem nobilem militatib. factis, iū-
 dicatum pecunię cum duci vidisset, medio foro cū
 caterna sua accurrit, & manū iniecit: vociferatus-
 que de superbia patrū, ac crudelitate feneratorū,
 & miseris plebis, virtutibus eius viri, fortunaque;
 tum vero: Ego, inquit, ne quicquam hac dextra Ca-
 pitolium arcemq; seruaerim, si ciuem commilito-
 nemque meum, tanquam Gallis visoribus cap-
 ptum, in seruiturę ac vincula duci videam. Unde rē
 creditori palam populo soluit, libraq; & aere liber-
 ratum emitit, deos atq; homines obtestantem, vt
 M. Manlio liberatori suo, parenti plebis Romanę
 gratiam referant. Acceptus extemplo in tumultu-
 osam turbam & ipse tumultum augebat, cicatri-
 ces acceptas Veienti, Gallico, aliisq; deinceps bel-
 lis ostentans: se militantem, se restituentem euer-
 sos penates multiplici iam sorte exoluta, mergen-
 tibus semper sortem vsuris, obrutum sęnore esse:

videre lucem, forum, ciuium ora, M. Manlii opera omnia parentum beneficia ab illo se habere: illi se deuouere corporis vitæq; ac sanguinis quod superfit: quodcumque sibi cum patria, penatibus publicæ ac priuatis iuris fuerit, id cū vno homine esse. His vocibus instincta plebs, cum iam vnius hominis esset, addita aliâ commotioris ad omnia turbanda consilii res. Fundum in Veienti, caput patrimonii
 » subiecit præconi, Ne quem vestrum, inquit, Quirites, donec quicquam in re mea supererit, iudicatum, additumve duci patiar. Id vero ita accendit animos vt per omne fas ac nefas secuturi vindicem
 » libertatis viderentur. Ad hoc domi concionantis in modum sermones pleni criminum in patres: inter quos cum omisso discrimine vera an vana iaceret, thesauros Gallici auri occultari a patribus iecit, nec iam possidendis publicis agris contentos esse, nisi pecuniam quoq; publicam auertant: eares si palam fiat, exolui plebem ære alieno posse. Quæ vbi obiecta spes est, enimvero indignum facinus videri, cum conferendum ad redimendam ciuitatē a Gallis aurum fuerit, tributo collationem factam: idem aurum ex hostibus captū, in paucorum prædam celsisse. Itaque exquebantur quærendo, vbi tantæ reuerentium occultaretur: differenteq; & tempore suo se indicaturum dicente, cæteris omisis eo versa erāt omnium curæ: apparebatq; nec veri iudicii gratiam mediam, nec falsi offensionem fore. Ita suspensis rebus dictator accitus, ab exercitu in urbem venit. Postero die senatu habito, cum satis periclitatus voluntates hominum discedere lenatum ab eis veruisset: stipatus ea multitudine, sella in comitio posita, viatorem ad M. Manliam misit: qui dictatoris iussu vocatus cum signum

suis

luis dedisset ad
 turband venit.
 que intrantes
 Tum dictato f
 quibus: Bom
 cotentis, qu
 eam: rem qu
 rum: tunc con
 fide incolam,
 perum occult
 tantum abelt
 Manlii hanc oc
 & vltos incul
 ciendissima es
 in parte præd
 in vincula te
 modum in dem
 nec te referunt
 ites, quocies p
 nos Hernicos
 gant: sed ad oc
 torem creatur
 lamur, in se
 fiteri patrocini
 iam sibi ex fau
 em queri. Offe
 patres cōscripti
 tum de dicitis
 cedendo, crim
 libendo iudic
 quib; vestris su
 ego vos de velt
 ferre de capite
 ostiū nihil in

suis dedisset adesse certamen, agmine ingenti ad
 tribunal venit. Hinc senatus, hinc plebs suum quif-
 que intuentes ducem, velut in acie constitent.
 Tum dictator silentio facto, Vtinam, inquit, mihi
 patribusq; Romanis ita de cæteris rebus cū plebe
 conuenias, quemadmodum, quod ad te attinet,
 eamq; rem quam de te sum quaesiturus, conuentu-
 rum satis confido. Spem factam a te ciuitati video,
 fide incolumi, ex thesauris Gallicis, quos primores
 patrum occultent, creditum solui posse: cui ego rei
 tantum abest vt impedimento sim, vt contra te M.
 Manli admitter, liberes scenore plebem Romana:
 & istos incubantes publicis thesauris, ex præda
 clandestina exoluas. Quod nisi facis, siue vt & ipse
 in parte prædæ sis, siue quia yanum iudicium est,
 in vincla te duci iubebo, nec diutius pariar a te
 multitudinem fallaci spe concitari. Ad ea Manlius
 nec te referunt ait, non aduersus Volscos toties ho-
 stes, quoties patribus expediat: nec aduersus Lati-
 nos Hernicosq;, quos falsis criminibus in arma a-
 gant, sed aduersus se ac plebem Romanam dicta-
 torem creatum esse: iam omisso bello, quod simu-
 latum sit, in se impetum fieri: iam dictatorem pro-
 fiteri patrociniū foeneratorū aduersus plebem:
 iam sibi ex favore multitudinis crimen & pernici-
 em quari. Offendit, inquit, te A. Corneli, vosque
 patres cōscripti, circumfusa turba lateri meo? quin
 eam deducitis a me singuli vestris beneficiis, inter-
 cedendo, eximendo de neruo ciues vestros: pro-
 hibendo iudicatos addictosq; duci, ex eo qd affluit
 opib. vestris sustinendo necessitates aliorū? Sed quid
 ego vos de vestro impendatis hortor? fortem aliā
 ferte de capite, deducite quod vsuris pernumeratū
 est: iā nihilo mea turba, quā vllius, conspectior erit,

» At enim quid ita solus ego civium curam ago? Ni-
 » hilo magis quod respondeam habeo, quam si que-
 » ras, quid ita solus Capitolium arcemq; seruarim.
 » & tum vniuersis quã potui opem tuli, & nunc sin-
 » gulis feram. Nam quod ad thesauros Gallicos atti-
 » net, rē suapte natura facilem, difficile interrogatio-
 » facit. Cur enim quaritis quod scitis: cur quod in li-
 » nu vestro est, excuti iubetis potius quam ponatis?
 » nisi aliqua fraus subest, quo magis argui præstigas
 » iubetis vestras, eo plus vereor ne abstuleritis obser-
 » uantibus etiam oculis. Itaque non ego vobis vt in-
 » dicem prædas vestras, sed vos id cogendi obis, vt in
 » medium proferatis. Cum mittere ambages dicta-
 » tor iuberet, & aut peragere verum iudicium cog-
 » ret, aut faten facinus in simulati fallo crimine le-
 » natus, oblateq; vni furti inuidia: negantem arbi-
 » trio inimicorum se læcturum, in vincula duci ius-
 » sit. Arreptus a viatore, Iupiter, inquit, optima ma-
 » xime, Iunoq; regina, ac Minerva, ceteriq; dii deq;,
 » qui Capitolium arcemque incolitis, siccine vestrū
 » militem ac præsidem finitis vexari ab inimicis? Hęc
 » dextra, qua Gallos fudi a delubris vestris, iam in
 » vinculis & catenis erit? Nullius nec oculi nec aures
 » indignitatem ferebant, sed inuicta sibi quædam
 » patientissima iusti imperii ciuitas fecerat, nec ad-
 » uersus dictatoriam vim, aut tribuni plebis, aut
 » ipsa plebs attollere oculos aut hincere audebant.
 » Coniecto in carcerem Manlio, satis constat ma-
 » gnam partem plebis vestem mutasse, multos mor-
 » tales capillum ac barbam promississe, obuersatam-
 » que vestibulo carceris inestam turbã. Dictator de
 » Volscis triumphauit, inuidiaque magis triumphus
 » quam gloria fuit: quippe domi non militia par-
 » tū eum: actumq; de re, non de hoste fremebant:

VLIVM

vnum defuisse tātum superbię, quod non M. Manlius ante currum sit ductus. Iamq; haud procul feditioe res erat: cuius lenienda causa, postulante nullo largitor volūtarius repente senatus factus, Satricum coloniam duo millia ciuium Romanorum deduci iussit. Bina iūgera & semisses agri assignati. Quod cum & paruum, & paucis datum, & mercedem esse prodendi M. Manlii interpretarentur, remedio irritatur feditio: & iam magis insignis sordibus & facie reorum turba Manliana erat: amotusque post triumphum abdicatione dictaturæ terror & linguam & animos liberauerat hominum. Audiebantur itaque propalam voces exprobrantium multitudini, quod defensores suos in præcipitem semper locum fauore tollat, deinde in ipso discrimine periculi destituat. sic Sp. Cassium in agros plebē vocantem, sic Sp. Melium ab ore ciuiū famē suis impēsis propulsantē, oppressos: sic M. Manlium mersam & obrutam fœnore partem ciuitatis in libertatem ac lucem extrahentem, proditum inimicis. saginare plebem populares suos, vt iugulentur. Hoc cōtinē patiendum fuisse, si ad nutum dictatoris non responderet vir cōsularis? fingerent mentitum ante, atque ideo non habuisse quod tum responderet: cui seruo vnquam mendacii pœnam vincula fuisse? Non obuersatam esse memoriam noctis illius, quæ pene vltima atque æternæ nomini Romano fuerit? nō speciem agminis Gallorum per Tarpeiam rupem scandentis? non ipsius M. Manlii, qualem eum armatum, plenum sudoris ac sanguinis, ipso pene Ioue erepto ex hostiū manib. vidissent? Selibrisne farris gratiam feruatori patriæ relata? & quem prope caelestem cognomine certe Capitolino Ioui partem fecerint,

V.C.

eum pati vincū in carcere, in tenebris obnoxiam
carnificis arbitrio ducere animam? Adeo in vno
omnibus latis auxilii fuisse, nullam opem in tam
multis vni esse? iam ne nocte quidem turba ex eo
 loco dilabebatur, refracturosque carcerem minaba-
 tur: cum remisso, id quod erepturi erant, ex sena-
 tusconsulto Manlius vinculis liberatur. Quo facto
 non seditio finita, sed dux seditioni datus est. Per
 eosdem dies Latinis & Hernicis, simul colonis Cir-
 ceiensib. & a Velitris purgantibus se Volsci crimi-
 ne belli, captiosque repetentib. vt suis legibus in e-
 os animaduernerent, tristia responsa reddita: tri-
 stiora colonis, quod ciues Romani patriæ oppug-
 nandæ nefanda consilia inissent. Non negatum
 itaque tantum de captiuis: sed in quo ab sociis ta-
 men temperauerant, denunciatum senatus verbis,
 facerent, ppere ex vrbe, ab ore atque oculis populi
 Rom. ne nihil eos, legationis ius, externo non cui
comparatum, tegetet. Recrudescente Manliana
 seditione sub exitu anni comitia habita, creatique
 371. tribuni militum consulari potestate, Serg. Cornelius
 Maluginensis secundum, P. Valerius Potitius i-
 terum, M. Furius Camillus quintum, Seruius Sul-
 picius Rufus iterum, C. Papytius Crassus, T. Quin-
 tius Cincinnatus secundum. Cuius principio anni
 & patrib. & plebi peropportune externa pax data:
 Plebi, quod non auocata delectu spem cepit, dum
 tam potentem haberet ducē, fœnoris expugnandi:
 patrib. ne quo externo terrore auocarentur animi
 ab sanandis domesticis malis. Igitur cum pars v-
 traque acrior aliquando coorta esset, iam in propin-
 quum certamen aderat: & Manlius aduocata
 domum plebe, cum principibus rorandorum re-
 rum interdiu noctuque consilia agit, plenior ali-
 quanto

quanto animorum irarumq; quam antea fuerat.
 Iram accenderat ignominia recens in animo ad cō-
 tumeliam inexpecto: spiritus dabat, quod nec aus-
 sus esset idem in se dictator, quod in Sp. Melio Cin-
 cinnatus Quintius fecisset: & vinculorum suorum
 inuidiam non dictator modo abdicando dictaturā
 fugisset, sed ne senatus quidem sustinere potuisset.
 His simul inflatus exacerbatusq; iam per se accen-
 sos incitabat plebis animos: Quousq; tandē igno-
 rabis vires vestras, quas natura ne beluas quidem
 ignorare voluit? Numerate saltem quot ipsi sitis,
 quot aduersarios habeatis? si singuli singulos ag-
 gressuri essetis, tamen acrius crederem vos pro li-
 bertate, quam illos pro dominatione certaturos.
 Quor enim clientes circa singulos fuistis patronos,
 tot nunc aduersus vnum hostem eritis. Ostendite
modo bellum, pacem habebitis. Videant vos para-
tos ad vim, ius ipsi remittent. Audēdum est aliquid
 vniuersis, aut omnia singulis patiēda. Quousque
 me circumspectabitis? Ego quidem nulli vestrum
 deero, ne fortuna mea desit, videte. Ipse vindex ves-
 ter vbi visum inimicis est, nullus repente fui: & vi-
 diditis in vincula duci vniuersū eum, qui a singulis
 vobis vincula depulerā. Quid sperem, si plus in me
 audeant inimicū an exitum Cassii Meliū; expecte:
 Bene facitis quod abominamini: dii prohibebunt
 hoc, sed nunquā propter me de caelo descendet. Vo-
 bis det mente oportet, vt prohibeatis: sicut mihi de-
 derūt armato togatoq; , vt vos a barbatis hostibus,
 a superbis defendere ciuibus. Tam paruus animus
 tantū populi est, vt semper vobis auxilium aduer-
 sus inimicos satis sit: nec vllum, nisi quatenus impe-
 rari vobis sinatis, certamen aduersus patres noritis?
 Nec hoc natura insitū vobis est, sed vsu possidemi,

cur enim aduersus externos tantum animorū ge-
 ritis, vt imperare illis aequum cenſeatis? quia con-
 ſuectis cum eis pro imperio certare, aduersus hos
 tentare magis quam tueri libertatem. Tamen qua-
 ſecunq; dūces habuistis, quateſcunq; ipſi fuiſtis,
 omnia adhuc quantacunq; petiſtis, obtinuistis, seu
 vi, seu fortuna ueſtra. tempus eſt etiam maiora co-
 nari. Exprimini modō & ueſtrā felicitatem, & me
 (vt ſpero) feliciter expertum: minore negotio qui
 imperet patribus imponeris, quam qui reſiſterent
 imperantibus, impoſuiſtis. Solo æquanda ſunt di-
 ctaturæ conſulatusque, vt caput attollere Romana
 plebs poſſit. Proinde a deſte, prohibere ius de pecu-
 niis dici. Ego me patronum profiteor plebis, quod
 mihi cura mea & fides nomē induit. Vos ſi quo in-
 ſigni magis imperii honorisue nomine ueſtrum ap-
 pellabitis ducē, eo vt mini potentiore ad obtinen-
 da ea que vultis. Inde de regno agendi ortum in-
 itium dicitur: ſed nec cum quibus, nec que ad finem
 cōſilia peruenerint, ſat planum traditur. At in par-
 te altera ſenatus de ſecefſione in domum priuatam
 plebis, forte etiam in arce poſitam, & imminente
 mole libertati agit. magna pars vociferantur, Ser-
 uilio Hala opus eſſe, qui non in vincula duci iubendo
 irriter publicum hoſtem, ſed vnus factura ciuis
 finiat in teſtinum bellum. decurritur ad leniorem
verbis ſententiam, vim tamen eandem habentem,
 vt videant magiſtratus, ne quid ex pernicioſis con-
 ſiliis M. Manlii reſpublica detrimenti capiat. Tum
 tribuni conſulari poteſtate, tribunique plebis (nam
 & quia eundem & ſuæ poteſtatis, quem libertatis
 omnium finem cernebant, patrum auctoritati ſe
 dederant) hi tum omnes quid opus factō ſit,
 conſultant: Cum præter vim & eadem nihil cui-
 quam

eam occurrere
 ore apparere
 hui plebis: Q
 mas, quod ciu
 ciuem debet?
 quem per ipſa
 ipſe conſulatus
 animo eſt. Nihil
 Simul multitu
 et aduocatis in
 plebe paterio
 men in medio
 ſuit. Approba
 negotio vultu
 que poteſtate
 co uocantur
 equalem aut ab
 & T. Manlios
 illius in rari
 mutauerit. App
 diam inimicis
 ditatem fuiſſe.
 quod primus a
 dies remque
 ſuſcipere, de la
 uaria proprie
 ita ſunt. rco,
 verbis toto ha
 uel ſuū in ca
 ſiderat, vt ſita
 in ſua cupiditas
 eorum reſoluer
 niſe dicitur, qui
 uidet, quocum

quam occurreret, eam autem ingentis dimicationis fore apparet: tum M. Menenius & Q. Publius tribuni plebis: Quid patrum & plebis certamen facimus, quod ciuitatis esse aduersus vnum pestiferum ciuem debet? quid cum plebe aggedimur eum, quem per ipsam plebem tutius aggredi est, vt suis ipse oneratus viribus ruat? Diem dicere ei, nobis in animo est. Nihil minus populare quam regnum est. Simul multitudo illa non secum certari viderunt, ex aduocatis iudices facti erunt, & accusatores de plebe, patrum reum intuebantur, & regni crimen in medio: nulli magis quam libertati fauebant sua. Approbantibus cunctis, diem Manlio dicunt. quod tibi est in reus, primo comperit plebs est, vtique potest quam fordidum reum viderunt, nec cum eo non modo, per eum quonquam, sed ne cognatos quidem aut adiuos, postremo ne fratres quidem A. & T. Manlios, quoad eum diem nunquam vsu venisset, vt in tanto desidio in non & proxima estem mutarent. Appio Claudio in vincula ducto, C. Claudium inimicum, Claudiamq; omnem gentem fordidatam fuisse, consensu opprimi popularem virum, quod primus a patribus ad plebem defecisset. Cum dies venit, quae praeter coetus multitudinis, seditiofasq; voces, & largitionem, & fallax iudicium, pertinentia proprie ad regni crimen, ab accusatoribus obiecta sint reo, apud neminem auctorem inuenio, nec dubito haud parua fuisse, cum damnandi mora plebi non in causa, sed in loco fuisse. Illud notandum videtur, vt sciant homines, quae & quanta decora, foeda cupiditas regni, non ingrata solum, sed iniusta etiam reddiderit: homines prope CCC. produxisse dicitur, quibus sine foenore expensas pecunias tulisset, quorum bona venire, quos duci addictos

prohibuisset, ad hæc decora quoq; belli non commemorasse tantum, sed protulisse etiam conspicienda, spolia hostium caesorum ad XXX. dona imperatorum ad XL. in quibus insignes duas murales coronas, ciuicas octo ad hæc seruatos ex hostibus ciues produxisse, inter quos C. Seruilium magistrum equitum absentem nominatum. & cum ea quoque bello gesta essent, pro fastigio rerum oratione etiã magnifica, facta dixit æquando, memorasset: nudasse pectus insigni cicatricibus bello acceptis, & identidem Capitolium spectans, ionem deosque alios deuocasse ad auxilium futurum suarum: precatusque esse, vt quam mentem sibi Capitolinam arcem protegenti ad salutem populi Romani dedissent, eam populo Romano in suo discrimine darent: & orasse singulos vniuersoque vt Capitolium atque arcem intuentes, vt ad deos immortales verli de se iudicarent. In campo Martio cū centumatum populus citaretur, & reus ad Capitolium manus tendens, ab hominibus ad deos preces auertisset: apparuit tribunis, nisi oculos quoque hominum liberassent a tanti memoria decoris, nunquam fore in preoccupatis beneficio animis vero crimini locum. ita producta die, in Petelinum lucum extra portam Flumentanam, vnde conspectus in Capitolium non esset, concilium populi indictum est. lbi crimen valuit, & obstinatis animis triste iudicium, inuisumq; etiam iudicibus factum. Sunt qui duum viros, qui de perditione acquirerent, creatos, auctores sint. damnatum tribuni de saxo Tarpeio deiecerunt: locusque idem in vno homine & eximia gloria monumentum & pœna vltimæ fuit. Adiectæ mortuo notæ sunt. publica vna, quod cū domus eius fuisset vbi nunc ædes atq; officina

ita Mon
micus in arce
tera, quod gen
decide M. Man
nisi in libera ci
quis oreu poti
se ipsa recorda
Petelinia etiã
tate ciadis cau
ei rubei orta v
auspicio nec di
prope oculis si
vniuersum essen
gratum vniuersi
expler bellum
Ser. Sulpicio II
bonio tribunis
nouis pereret v
ternum et ecce
que & Velitras
onem, & inspec
lissima vobis fue
stipra actidene
pantra delectio
tempore ad pop
ta ad quam mi
meritos Pome
Mepete colon
luni tubere
missa dectibus
luna iustissime
creatus pro p
candatio colon
tup: & magna
cina

eina Moneta est, latum ad populū est, ne quis pa-
 tricius in arce aut Capitolio habitaret. Gētilitia al-
 tera, quod gentis Manliæ decreto cautū est, ne quis
 deinde M. Manlius vocaretur. Hūc exitū habuit vir,
nisi in libera ciuitate natus esset memorabilis. Po-
 pulū breui postquam periculū ab eo nullū erat, per
 se ipsas recordantem virtutes, desiderū eius tenuit.
 Pestilentia etiā breui consecuta nullis occurrentib-
 rāte cladis causis, ex Manliano supplicio magne par-
 ti videri orta, violatum Capitolū esse sanguine ser-
uatoris. nec diis cordi fuisse poenam eius oblatam,
 prope oculis suis, a quo sua templa crepta e manib.
 hostium essent. Pestilentiam inopiam frugū, & vul-
 gatam vtriusq; mali famam, anno insequente mul-
 tiplex bellum excepit, L. Valerio I I I I A. Mālio III. 372
 Ser. Sulpicio III. L. Lucretio, L. Æmilio I I I. M. Tre-
 bonio, tribunis militum consulari potestate: hostes
 noui præter Volscos velut sorte quadam prope in g-
 ternum exercendo Romano militi dato, Circeiof-
 que & Velitras colonias iam diu molientes defecti-
 onem, & suspectū Latium, Lanuini etiā (quæ fide-
 lissima vrbs fuerat) subito exorti. Id patres rati con-
 ceptu accidere, quod Veliternis ciuib. suis tādū im-
 punita defectio esset, decreuerunt vt primo quoq;
 tempore ad populū ferretur de bello eis indicen-
 do, ad quam militiā quo paratior plebs esset, quin-
 que viros Pomptino agro diuidendo, & triumuiros
 Nepete colonix deducenda creauerunt. Tū vt bel-
 lum iuberent, latum ad populū est, & nequicquā
 dissuadentibus tribunis plebis, omnes tribus bel-
 lum iusserunt. Apparatum eo anno bellum est,
 exercitus propter pestilentiam non eductus: eaq;
 cunctatio colonis spaciū dederat deprecandi fena-
 tum: & magna hominū pars eo, vt legatio supplex

F.C. Romam mitteretur, inclinabat: ni priuato (vt fit) periculo publicum implicitum esset, auctoresq; defectionis ab Romanis, metu ne soli crimini subiecti, piacula iræ Romanorum dederentur, auertissent colonias a consiliis pacis, neque in senatu solum per eos legatio impedita est, sed magna pars plebis incitata, vt prædatum in agrum Romanum exirent. hæc noua iniuria exturbauit omnem spem pacis. De Prænestinorum quoq; defectione eo anno primum fama exorta: arguentibusq; eos Tusculanis, & Gabinis, & Lauicanis, quorum in fines incursum erat, ita placide ab senatu responsum est, vt minus credi de criminibus, quia nolent ea vera esse, appareret. Insequenti anno Sp. & L. Papyrii noui tribuni militum cõsulari potestate Velitras legiones duxere, quatuor collegis Ser. Cornelio Maluginense III. Q. Seruilio, C. Sulpicio, L. Æ. milio quartum, tribunis ad præsidium vrbis, & si qui ex Hetruria noui motus nunciarentur (omnia enim inde suspecta erant) relictis. Ad Velitras aduersus maiora pene auxilia Prænestinorum, quam ipsam colonorum multitudinem, secundo prælio pugnatũ est: ita, vt propinquitas vrbis hosti & causa maturioris fuga, & vnum ex fuga receptaculum esset. Oppidi oppugnatione tribuni abstinuere, quia & anceps erat, nec in perniciem coloniarum pugandum censebant. Litere Romanæ ad senatum cum victoriæ nunciis aciores in Prænestinum quam in Veliternum hostem misse. Itaque ex senatusconsulto, populique iussu bellum Prænestinis indictum: qui coniuncti Volscis anno insequente Satricum coloniam, populi Romani pertinaciter a colonis defensam, vi expugnarunt, foedeque in captis exercuere victoriam. Eam rem ægre passi Romani, M. Furium Camillum V. I. tribunum

nam militum
solitum R. eg
M. Fabio Am
ordinem decret
tus datus, non t
tertia ad omnem
remeritate eius
quod ex errore
gloriam petiti
omninoque iur
nomin solita, co
taum ingenium
integritate se
opere obtem
mibus quater
ad portam Esqu
cum profectus
quoquam perec
aliquantum præ
appropriate
actem procedu
ma renum facer
res imperatoris
faturus esse. I
erat, & in alter
iuratum, vili
sum atque imp
mandatum ra
uit, eo magis h
cum suis explic
campi, & vallo
portum si ducia
bonar Romanar
suis militum L.

374

bunum militum creauere. additi collega A. & L. ^{V.C.}
 Posthumii Regillenses, ac L. Furius cum L. Lucretio
 & M. Fabio Ambusto. Volscu bellum M. Furio extra
 ordinem decretum. adiutor ex tribunis forte L. Fu-
 rius datur, non tam e repub. quam vt collega ma-
 teria ad omnem laudem esset: & publice, quod rem-
 temeritate eius prolapsam restituit: & priuatum,
 quod ex errore gratiam potius eius sibi quam suam
 gloriam perit. Exacta iam ætatis Camilli ⁵⁷⁴
 comitiisque iurare parato in verba excusanda. le-
 tudini solita, consensus populi restiterat, sed
 tum ingenium in viuido pectore vigeat, vire
 que integris sensibus, & ciuiles iam res haud ma-
 gnopere obeuntem bella excitabāt. Quatuor legio-
 nibus quaternum millium scriptis, exercitu indico
 ad portam Esquilinam in posteram diem, ad Sat-
 cum profectus ibi eum expugnatores colonie haud
 quaquam percussu, fidentes militum numero, quo
 aliquantum præstabant, opperiebantur. postquam
 appropinquare Romanos senserunt, exemplo in
 aciem procedunt, nihil dilaturi quin periculū sam-
 mæ rerum facerent. ita paucitati hostium nihil ar-
 tes imperatoris vnici, quibus solis confiderent, pro-
 futuras esse. Idem ardor & in Romano exercitu
 erat, & in altero duce: nec præsentis dimicationis
 fortunam vlla res, præterquam vnus viri consis-
 sium atque imperium morabatur, qui occasionem
 iuuandarum ratione virium trahendo bellō quere-
 bat. eo magis hostis instare: nec iam pro castris tan-
 tum suis explicare aciem, sed procedere in medium
 campi, & vallo prope hostium signa inferendo, su-
 perbam fiduciam virium ostentare. Id ægre patie-
 batur Romanus miles: multo ægrius alter ex tribu-
 nis militum L. Furius, ferocum ætate & ingenio,

23

clabatur: ni priuati
 corum esse, videtur
 era ne sibi crum
 m. Adreatur, aut
 neque in teatū
 sed magna pars
 um Romanum
 r omnam spon
 fectione: eo
 usq; eos Tolon
 rum in sine
 tu respiciam
 ne nolentia
 Sp. & L. Pappian
 re Veltra Agre
 Cornelio Ma
 L. Ambracian
 si qui ex Her
 tis enim in
 uerfas ma
 ipsam col
 pugari: et
 da mar
 alle. Op
 & anceps
 adum cen
 victo
 Viterum
 litopope
 emi com
 coloniam
 defensam
 euenire
 Estium Camilli

rum multitudinis ex incertissimo sumētis animos,
 spe inflatus. hic per se iam milites incitatos in super-
 antigabat eleuando, qua vna poterat, a tate aucto-
 ritate collegæ: iuuenibus bella data dicitans, &
 cum corporibus vigere & deflorescere animos, cun-
 ctatorem ex acerrimo bellatore factum: & qui ad-
 ueniens castra vrbesque primo impetu capere sit
 solitus, cum residem intra vallum tempus terere:
 quid accessurum suis, decessurumve hostiū viribus
 sperantem? quam occasionem? quod tempus? quem
 insidius instructentem locum? frigere ac torpere senis
 consilia. sed Camillo tum vitæ satis, tum gloriæ esse.
 quid attinere cum mortali corpore vno, ciuitatis,
 quam immortalem esse deceat, pati consensere
 vires? His sermonibus tota in se auerterat castra. &
 » cum omnibus locis posceretur pugna: Sustinere, in-
 » quit, M. Furi non possumus militum impetum: &
 » hostis, cuius animos cunctando auximus, iam mi-
 » nime toleranda superbia insultat. Cede vnus omni-
 » bus, & patere te vinci cōsilio, vt maturius bello vin-
 » cas. Ad ea Camillus: Quæ bella suo vnus auspicio
 » gesta ad eam diem essent, negare in eis neque se,
 » neque populum Romanum aut consilii sui, aut for-
 » tuna penituisse: nunc scire se collegam habere iu-
 » re imperioque parem, Vigore a tatis præstantem.
 » itaque se quod ad exercitum attineat, regere con-
 » uenire, non regi. collegæ imperium se non posse
 » impedire. diis bene iuuantibus ageret, quod e repu-
 » blica duceret, a tati suæ se veniam etiam petere, ne
 » in prima acie esset: quæ senis munia in bello sint, iis
 » se non defuturum. Id a diis immortalibus precari,
 » ne qui casus suum consilium laudabile efficiat. Nec
 » ab hominibus salutaris sententia, nec a diis tam-
 » pia preces audire sunt. Primam aciem auctor pugne
 instruit,

instruit, subditi-
 nonem pro
 tor intentus in
 mal primo con-
 lo, nisi metu ped-
 inter aciem & ca-
 bat, aliquot val-
 struati que reli-
 certamen, vbi vi-
 perent Roman-
 co, in locum in-
 erupioni fuit.
 » nouo hoste, &
 ciem. Intra v-
 fecerant integ-
 seram iuga. Lar-
 sed immemor
 terga passim da-
 bat: cum Cam-
 equum & rap-
 milites pugna
 deus est, quem
 tas, vestra rega-
 mini nunc Ca-
 vincite. Quod
 stru illa, nisi vi-
 mo tenuit effi-
 neque aciem v-
 terquam quo
 venerabilis, in
 periculamq;
 quipae, & ali-
 cui clamore p-
 rati desistit: sed

infruit, subsidia Camillus firmat, validamque sta-
 tionem pro castris opponit. ipse edito loco specta-
 tor intentus in euentu alieni consilii constitit. Si-
 mul primo concursu concrepuere arma, hostis do-
 lo, nō metu pedem retulit. Lenis a tergo clius erat
 inter aciem & castra: & quod multitudo suppedita-
 bat, aliquot validas cohortes in castris armatas in-
 structasque reliquerant, quae inter commissum iam
 certamen, vbi vallo appropinquasset hostis, erum-
 perent. Romanus cedentem hostem effuse sequen-
 do, in locum iniquum pertractus, opportunus huic
 eruptioni fuit. versus itaque in victorem teror &
 nouo hoste, & supina valle Romanam inclinauit a-
 ciem. Infant Volsci recentes, qui e castris impetum
 fecerant: integras & illi pugnam, qui simulata ces-
 serant fuga. iam non recipiebat se Romanus miles,
 sed immemor recentis ferociae, veterisque decoris,
 terga passim dabat, atque effuso cursu castra repe-
 bat: cum Camillus sublatus a circumstantibus in
 equum, & raptim subsidiis oppositis: Hec est, inquit,
 milites pugna quam poposcistis? Quis homo, quis
 deus est, quem accusare possitis? vestra illa temeri-
 tas, vestra ignauia haec est. Secuti alium ducem, sequi
 mini nunc Camillum, & quod ductu meo soletis,
 vincite. Quid vallum & castra spectatis? neminem ve-
 strum illa, nisi victorem receptura sunt. Pudor
 primo tenuit effusus: inde ut circummagi signa, obu-
 erque aciem viderunt, ruunt in hostem: & dux praeter-
 quam quod tot insignis triumphis, etiam atate
 venerabilis, inter prima signa, vbi plurimus labor
 periculumque erat, se offerebat: increpare singuli se
 quisque, & alios: & adhortatio inuicem totam ala-
 cri clamore peruasit aciem. Neque alter tribunus
 rei defuit: sed missus a collega restitente peditum

aciem, ad equites, non castigando (ad quam rem le-
 uioiorem auctorem eum culpæ societas fecerat) sed
 ab imperio totus ad preces versus orare singulos v-
 niuersosq; vt se reū fortunæ eius dici, crimine exi-
 merent. Abnuente ac prohibente collega, Teme-
 ritaris me omnium potius socium, quam vnius pru-
 dentia dedit. Camillus in vtraq; vestra fortuna sua
 gloriam vidit: ego, ni restituitur pugna (quod mi-
 ferrimum est) fortunam cum omnibus, infamiam
 solus sentiam. Optimum visum est in fluctuantem
 aciem tradi equos, & pedestri pugna inuadere ho-
 stem. Eunt insignes armis animisq; qua premi par-
 te maxime peditum copias vident: nihil neq; apud
 duces, neq; apud milites remittitur a summo cer-
 tamine animi. Sensit ergo euentus virtutis enixæ
opem: & Volsci, qua modo simulato metu cesserat,
 ea in veram fugam effusi: magna pars & in ipso cer-
 tamine, & post in fuga cæteri in castris, quæ cap-
 ta eodem impetu sunt, plures tamen capti quam
 occisi: vbi in recensendis captiuis cum Tusculani a-
 liquot noscitantur, secreti ab aliis ad tribunos ad-
 ducuntur: percontantibusque facti publico consilio
se milite. Cuius tam vicini belli metu Camillus
 motus, extemplo se Romam captiuos ducturum ait,
 ne patres ignari sint Tusculanos ab societate de-
 scisse: castris exercituiq; interim, si videatur, præsit
 collega. documento vnus dies fuerat, ne sua consi-
 lia melioribus præferret. nec tamen aut ipsi, aut in
 exercitu cuiquam satis placato animo Camillus la-
 turus culpam eius videbatur, qua data in tam præ-
 cipitem casum respub. esset. & tum in exercitu, tum
 Romæ constans omnium fama erat, cum varia for-
 tuna in Volscis gesta res esset, aduersæ pugna fugæ
 que in L. Furio culpam, secundæ decus omne penes
 M. Fu-

25

M. Terentium
 bello persequi
 Camillo; i
 cam rem vni
 paret quem
 opant. Qu
 uant infam
 ni. Nec tui
 tum B oman
 rati. Intran
 et propinq
 termillas p
 frequentes
 exercitui co
 hitur. Cami
 forma pacis
 moria esse
 reores in na
 medio vidit
 & ludos liter
 repletus sen
 Verum. Inca
 ram vltim
 modo, sed n
 spiciebat, om
 fuisse ad eo
 tempus velli
 tanquilla p
 posse. Victu
 tum vocari i
 ama, verasq
 vestra tutare
 tum estim
 ane venia

M. Furium esse Introductis in senatum captiuis, cū bello persequendos Tusculanos patres censuissent, Camilloq; id bellum mādasent: adiutorem sibi ad eam rem vnum petit: permissoque vt ex collegis optaret quem vellet, contra spem omnium L. Furiū optauit. Qua moderatione animi cum collega leuauit infamiam, tum sibi gloriam ingentem peperit. Nec fuit cum Tusculanis bellum. Pace constanti vim Romanam arcuerunt, quam armis non poterant. Intransibus fines Romanis, non demigratum ex propinquis itineri locis, non cultus agrorum intermissus: patentibus portis vrbs togati obuiam frequentes imperatoribus processere: comiectus exercitui comiter in castra ex vrbe & ex agris deuehitur. Camillus castris ante portas positis, eademne forma pacis quæ in agris ostentaretur, etiam intra moenia esset, seire cupiens: ingressus urbem, vbi patentes ianuas, & tabernis apertis, pposita omnia in medio vidit: intentosq; opifices suo quemq; operi, & ludos literarum strepere discentium vocibus: ac repletas semitas inter vulgus aliud puerorū & mulierum huc atque illuc euntium, qua quenque suorum vsuum causæ ferrent: nihil vsquam non pauidi modo, sed ne mirantibus quidem simile circumspiciebat, omnia inquirens oculis, vbinam bellum fuisset: adeo nec amor rei vsquam, nec oblatæ ad tempus vestigiū vllum erat: sed ita omnia constanti tranquilla pace, vt eo vix fama belli perlata videri posset. Victus igitur patientia hostium, senatum eorum vocari iussit. Soli adhuc, inquit, Tusculani vera arma, verasque vires, quibus ab ira Romanorum vestra tutaremini, inuenistis. ite Romam ad senatum. æstimabunt patres, vtrum plus ante pœne, an nunc veniæ meriti sitis. non præcipiam gratiam pu-

» blici beneficii. deprecandi potestatem a me habue-
 » ritis, precibus euentum vestris senatus quem vide-
 » bitur dabit. Postquam Romam Tusculani venerunt
 » senatusque paulo ante fidelium sociorum moestus
 » in vestibulo curiae est conspectus: moti extemplo
 » patres, vocari eos iam tum hospitaliter magis,
 » quam hostiliter iusserunt. Dictator Tusculanus
 » ita verba fecit: Quibus bellum indixistis, intuli-
 » stisque, patres conscripti, sicut nunc videtis nos
 » stantes in vestibulo curiae vestrae, ita armati parati-
 » que obuiam imperatoribus legionibusque vestris
 » processimus: hic noster, hic plebis nostrae habitus fuit,
 » eritque semper, nisi si quando a vobis, proque vobis
 » arma acceperimus. Gratias agimus & ducibus vestris,
 » & exercitibus, quod oculis magis quam auribus cre-
 » diderunt: & ubi nihil hostile erat, ne ipsi quidem fe-
 » cerunt pacem quam nos praestitimus, eam a vobis
 » petimus: bellum eo sicubi est, auertatis precamur.
 » In nos quid arma polleant vestra, si patiendo expe-
 » riendum est, inermes experiemur. Haec mens no-
 » stra est, dum immortales faciant, tam felix quam pia.
 » Quod ad crimina attinet, quibus moti bellum indi-
 » xistis: & si reuicta rebus, verbis confutate nihil atti-
 » net: tamen etiamsi vera sint, vel fateri nobis ea, cum
 » tam euidenter poenituerit, tutum censemus: peccet-
 » tur in vos, dum digni sitis quibus ita satisfiat. Tan-
 » tum fere verborum a Tusculanis factum. Pacem in
 » praesentia, nec ita multo post ciuitatem etiam im-
 » petrauerunt, ab Tusculo legiones reductae. Camil-
 » lus consilio & virtute in Volscis bello, felicitate in
 » Tusculana expeditione, utrobique singulari aduersus
 » collegam patientia & moderatone insignis, magi-
 » stratu abiit: creatis militaribus tribunis in insequen-
 » tem annum L. & P. Valerius, Lucio V. Publio III. &

C. Ser-

C. Sergio III. I.
 Cornilio Ma-
 nus, maxime p-
 agrarioribus
 nis plebis, cum
 qui fortuna del-
 pedebat. Crea-
 Sp. Postumius
 Postumii, qui
 tatione pellat
 magistratu, ce-
 magistratum. C-
 tibus in eum a
 vero iudicatu
 gabant, fuger-
 ceffus cuiusqu
 alitani quae ind
 ciuitatis cum
 alius neque ali
 mine bella qu
 latus in de Tu-
 nus, transeunt
 quam hostiam
 religiose in vi-
 nisse limant: au-
 do iudant vos
 & sine aliarum
 mus plebi me-
 quentiam ci-
 gulari, neq;
 ab eo. in ita q
 quique quid i
 corpus an id q
 tuos propedi

C. Sergio III. Licinio Menenio II. P. Papyrio, Sergio V. C. Cornelio Maluginense. Censorib. quoq; eguit an- 375
 nus, maxime propter incertam famam aris alieni, aggrauantibus summam etiam inuidiæ eius tribu- nis plebis, cum ab iis eleuaretur, quibus fide magis quã fortuna debentiũ laborare creditum videri expediebat. Creati censes, C. Sulpicius Camerinus, Sp. Posthumius Regillensis, cœptaq; iam res morte Posthumii, quia collegam suffici censori religio e- rat, interpellata est. igitur cū Sulpicius abdicasset se magistratu, censes alii vitio creati, non gesserunt magistratum. tertios creati, velut diis non accipien- tibus in eum annũ censuram, religiosum fuit. Eam vero ludificationem plebis tribuni ferendam ne- gabant, fugere senatum, testes tabulas publicas census cuiusque, quia nolint conspici summam eris alieni, quæ indicatura sit demersam partem a parte ciuitatis: cum interim obæratam plebem obiectari aliis atque aliis hostibus, passim iam sine vilo discrimine bella queri: ab Antio Satricum, ab Satrico, Ve- litras, inde Tusculum legiones ductas. Latinis, Her- niciis, Prænestinis iam intentari arma, ciuium magis quam hostium odio, vt in armis terant plebem. nec respirare in vrbe, aut per ocium libertatis memi- nisse sinant: aut cõsistere in concione, vbi aliquan- do audiant vocem tribunitiã de leuando fœnore, & sine aliarum iniuriarum agentem. Quod si sit ani- mus plebi memor patrum libertatis, se nec addici quenquam ciuem Romanũ ob creditam pecuniam passuros, neq; delectum haberi, donec inspecto ære alieno, initaque ratione minuendi eius, sciat vnus- quisque quid sui, quid alieni sit: super sit sibi liberum corpus, an id quoque neruo debeatur. Merces sedi- tionis proposita, confestim seditionem excitauit

nam & addicebantur multi, & ad Prænestini famam belli novas legiones scribendas patres censuerant. quæ utraque simul auxilio tributio, & consensu plebis impediri cœpta. nam neq; duci addictos tribuni sinebant, neq; iuniores nomina dabant: cum patribus minor præsens cura creditæ pecuniæ iuris exequendi, quam delectus esset: quippe iam a Præneste profectos hostes in agro Sabino confedisce nunciabatur: interim tribunos plebis fama ea ipsa irritauerat magis ad susceptum certamen, quam deterruerat. neq; aliud ad seditionem extinguendam in vrbe quam prope illatum mœnibus ipsis bellum valuit. Nam cum esset Prænestinis nunciatum, nullum exercitum cōscriptum Romæ, nullum ducem certum esse: patres ac plebem in semetipsos verfos: occasione rati duces eorum, raptim agmine facto, peruastatis protinus agris ad portam Collinam signa intulere. Ingens in vrbe trepidatio fuit, cōclamatam ad arma, concursumq; in muros atque portas est: tandemque ab seditione ad bellum versi, dictatorem T. Quintium Cincinnatum creauere. is magistrū equitum A. Sempronium Atratinum dixit. Quod vbi auditum est (tantus eius magistratus terror erat) simul hostes a mœnibus recessere, & iuniores Romani ad edictum sine detestatione conuenere. Dum conscribitur Romæ exercitus, castra interim hostibus haud procul Allia flumine posita inde agrum late populantes fatalem se vrbi Romanæ locum cepisse inter se iactabant: similem paurem inde ac fugam fore, ac bello Gallico fuerit. etenim si diem contactum religione, insignemq; nomine eius loci timeant Romani, quanto magis Allieni die Alliam ipsam monumentum tantæ cladis reformidaturos? species profecto his ibi truces Gallo-
 rum,

lori, sonum
 inanium retri
 fortuna loci d
 tra, vocatq;
 esse, quem ad
 ratorum paco
 memoria clad
 memoriam d
 quæ terra fir
 ostentat ill
 grauerint in
 bios, tunc cu
 Romana int
 tunc demur
 iam venum
 conspectu ho
 tuenit, A
 Alliam consi
 quocumq; sic
 ram. et tu fr
 in unde medi
 batos trepid
 fœderis, de ex
 laris, nobisq;
 quirem, non p
 impetu ac el
 postquam nu
 confectio
 prelati, non p
 in conspectu
 quem rumal
 ne sinistra mo
 ager, de popul
 tur. Sed post

lotū, sonumq; vocis in oculis atq; in aurib. fore. Has
 inanium rerū inanes ipsas volentes cogitationes,
fortuna loci delegauerant spes suas. Romani con-
 tra, vbiunq; esset Latinus hostis, satis scire eum
 esse, quem ad Regillum lacum deuisum centum-
 annorum pace obnoxia tenuerint. locum insignem
 memoria cladis irritaturum se potius ad delendam
 memoriam dedecoris, quam vt timorem faciat, ne
 qua terra sit nefasta victoriae suae. quin ipsi Galli si
 offerantur, illo loco se ita pugnaturos, vt Romae pu-
 gnauerint in repetenda patria, vt postero die ad Ga-
 bios, tunc cum effecerint ne quis hostis qui moenia
 Romana intrasset, nuncium secunde aduersq; for-
 tuna domum perferret. His vtrinque animis ad Al-
 liam ventum est. Dictator Romanus, postquam in
 conspectu hostes erant instructi, intentiq; Videlicet
 tu, inquit, A. Semproni, loci fortuna illos fretos ad
 Alliam constituisse; nec illis dii immortales certioris
 quicquam fiducia. maiorisve quod sit auxilii, dede-
 rint. at tu fretus armis animisque, concitatis equis
 inuade mediam aciem: ego cum legionibus in tur-
 batos trepidantesq; inferam signa. Adeste dii testes
 foederis, & expetite poenas debitas simul vobis vio-
 latis, nobisq; per vestrum numen deceptis. Non e-
 quitem, non peditem sustinere Praenestini, primo
 impetu ac clamore dissipati ordines sunt: deinde
 postquam nullo loco constabat acies, terga vertunt
 consternatique, & praeter castra etiam sua pauore
 praelati, non prius se ab effuso cursu sistunt, quam
 in conspectu Praeneste fuit. ibi ex fuga dissipati, locū
 quem tumultuario opere communirent, capiunt:
 ne si intra moenia se recepissent, exemplo viretur
 ager, depopularisque omnibus obsidio vrbi inferretur.
 Sed postquam directis ad Alliam castris victor

P. C. Romanus aderat, id quoq; munimentum relictum:
 & vix mœnia tuta rati, oppido se Præneste includit.
 Octo præterea oppida erant sub ditione Prænesti-
 norâ. ad ea circumlatum bellum; deincepsq; haud
 magno certamine captis, Velitras exercitus ductus.
 ea quoq; expugnata: tum ad caput belli Præneste
 ventum, id non vi, sed per deditiōem receptū est.
 T. Quintius semel acie victor, binis castris hostium,
 nouem oppidis vi captis, Præneste in deditiōē ac-
 cepto, Romam reuertit: triumphansq; signū Præneste
 deuectum Iouis Imperatoris in Capitolium tulit.
 dedicatum est inter cellam Iouis ac Mineruæ: tabulaq;
 sub eo fixa, monumentum rerum gestarum
 his ferme incisa literis fuit: Iupiter atq; diui omnes
 hoc dederunt, vt T. Quintius dictator oppida nouē
 caperet. Die X. X. quam creatus erat, dictatura se ab-
 dicauit. Comitia inde habita tribunorum militum
 consulari potestate: quibus æquatus patriciorum
 plebeiorumq; numerus. Ex patribus creati P. & C.
 Manlius cum L. Iulio: plebes C. Sextilius, M. Albinus,
 L. Antistius dedit. Manliis, quod genere plebeios,
 gratia Iulium anteibant. Volsci prouincia sine for-
 te, sine comparatione extra ordinem data: cuius &
 ipsos postmodum, & patres qui dederant, poenituit.
 Inexplorato pabulatum cohortes misere, quib. ve-
 lut circumuentis, cum id falso nunciatum esset, dū
 praesidio vt essent, citati feruntur. ne auctore quidē
 asseruato, qui eos hostis Latinus pro milite Roma-
 no frustratus erat, ipsi in insidias præcipitauer. ibi
 dum iniquo loco sola virtute militum restantes
 cæduntur, cæduntque, castra interim Romana ia-
 centia in campo ab altera parte hostes inuasere.
 Ab ducibus vtrouique prodita temeritate atq; in-
 scitia res. quicquid superfuit fortunæ populi Rom.
 id mi-

id militum
 est. Quæ vi-
 rem dici place-
 Volscis intereb-
 tis & remonte
 dices: oriam
 modo extremē
 ni concitatis
 dem anno eti-
 num, noui col-
 ris bello, dom-
 tam ex plebe
 solatium hui-
 scilitione ing-
 ri potestate,
 nemo III. P.
 autem & ma-
 coius nolesce-
 bus Siculus
 impediti fan-
 deinde ex agr-
 populi que
 In qua strep-
 tamina retros-
 violentior tri-
 etri esset: do-
 ne quis quos
 aut ins de pe-
 plebi fampro-
 nio, nouis scri-
 Volscum legi-
 tatus dextror-
 Q. Senilius &
 uam, perque

id militum etiam sine rectore stabilis virtus tutata
 est. Quæ ubi Romam sunt relata, primum dictato-
 rem dici placebat: deinde postquam quietæ res ex
 Volscis afferbantur, & apparuit nefcire eos victo-
 ria & tempore uti, reuocati etiam inde exercitus ac
 duces: otiumque inde, quantum a Volscis, fuit. id
 modo extremo anno tumultuatum, quod Prenesti-
 ni concitatis Latinorum populis rebellarunt. Eo-
 dem anno etiam ipsis querentib. penuriam homi-
 num, noui coloni adscripti. Rebusque haud prospe-
 ris bello, domestica quies, quam tribunorum mili-
 tum ex plebe gratia maiestasq; inter suos obtinuit,
 solatium fuit. Insequentis anni principia statim
 seditione ingenti arsere, tribunis militum consula-
 ri potestate, Sp. Furio, Q. Seruilio II. Licinio Me-
 nenio III. P. Clælio, M. Horatio, L. Geganio. Erat
 autem & materia & causa seditionis æs alienum:
 cuius noscendi gratia Sp. Seruilius Priscus, Q. Clæ-
 lius Siculus censores facti, ne rem agerent, bello
 impediti sunt. namque trepidi nuncii primo, fuga
 deinde ex agris, legiones Volseorum ingressas fines,
 popularique passim Romanum agrum, attulere.
 In qua trepidatione tantum absfuit vt ciuilia cer-
 tamina terror externus cohiberet: vt contra eo
 violentior tribunitia potestas impediendo dele-
 ctui esset: donec conditiones impositæ patribus,
 ne quis quoad bellatum esset, tributum daret,
 aut ius de pecunia credita diceret. eo laxamento
 plebi sumpto, mora deletui non est facta. Legio-
 nib. nouis scriptis, placuit duos exercitus in agrum
 Volscum legionibus diuisis duci. Sp. Furius, M. Ho-
 ratius dextrorsus maritimam oram atque Antium,
 Q. Seruilius & L. Geganius læua ad montes Ecce-
 tram pergunt. Neutra parte hostis obuius fuit:

P.C. populatioque non illi vagæ similis, quam Volscus
 latrocinii more discordia hostium fretus, & virtu-
 rem metuens, per trepidationem raptim fecerat: sed
 ab iusto exercitu iusta ira facta. spacio quoq; tem-
 poris gratior: quippe a Volscis timentibus ne inter-
 rim exercitus ab Roma exiret, incursiones in extre-
 ma finium factæ erant: Romano contra etiam in
 hostico morandi erat causa, vt hostem ad certamen
 eliceret. Itaque omnibus passim testis agrorum, vi-
 cisque etiam quibusdam exustis, non arbore frugi-
 fera, non satis in spem frugum relictis, omni, qua
 extra mœnia fuit, hominum pecudumque prada
 abacta, Romam vtrinq; exercitus reducti. Paruo in-
 teruallo ad respirandum debitoribus dato, postquã
 quietæ res ab hostibus erant, celebrari de integro
 iurisdictione: & tantum abesse spes veteris leuadi fo-
 noris, vt tributo noui foenus contraheretur in mu-
 rum a censuribus locato saxo quadrato faciendum,
 cui succumbere oneri coacta plebes: quia quem de-
 lectum impeditent, non habebant tribuni plebis.

378. Tribunos etiam militares patricios omnes coacta
 principum opibus fecit, L. Æmilium, P. Valerium
 I. I. C. Veturium, Ser. Sulpicium, L. & C. Quintios
 Cincinnatos. hisdem opibus obtinere, vt aduersus
 Latinos Volcosque, qui coniunctis legionibus ad
 Satricum castra habebant, nullo impediante omni-
 bus iunioribus sacramento adactis, tres exercitus scri-
 berent: vnum ad præsidium vrbs: alterum, qui, si
 qui alibi motus extitisset, ad subita bella mitti pos-
 set: tertium longe validissimum P. Valerius & L. Æ-
 milius ad Satricum duxere. vbi cum aciem instru-
 ctam hostium loco æquo inuenissent, extemplo pug-
 natum: & vt nondum satis claram victoriam, sic
 prosperæ spei pugnam imber ingentibus procellis
 fulus

fulus direm-
 dia aqua vi-
 nes linter societ-
 stabant. eques
 vna pelitem i-
 vitacies, tantum
 inclinant pug-
 rat. Fuit hostes,
 lons inde aberat
 xime ceti. calte-
 que pralio pro-
 Antium: & cum
 gis loqueretur
 tats habere. p-
 quam d. coman-
 ran polle. ind-
 p. ac. Roman-
 moria aggre-
 caum. sedatio
 ra. cum Antiat-
 si nati erant &
 tent Latinos er-
 ribus adine ani-
 in bello faceret.
 rito; apparuit,
 cepa persequer-
 cis, vt rebantur,
 ntes in eam mo-
 remotis, vrbe-
 bies Latinorum
 nes Volcos in a-
 vt Satricum vrb-
 aduerse pugna-
 lund rectum eiu-

fusus diremit. Postero die iterata pugna: & aliquan-
 diu æqua virtute fortunaq; Latina maxime legio-
nes longa societate militiam Romanam edoce, re-
stant. eques immixtus ordines turbavit: turbatis
 signa pedum illata: quantumq; Romana se inue-
 nit acies, tantum hostes gradu demoti. & vt semel
 inclinavit pugna, iam intolerabilis Romana vis e-
 rat. Fusi hostes, cum Satricum, quod duobus milli-
 bus inde aberat, non castra peterent, ab equite ma-
 xime caesi. castra capta, direptaq;. Ab Satrico nocte
 quæ prælio proxima fuit, fugæ simili agmine petit
 Antium: & cum Romanus exercitus prope in vesti-
 giis sequeretur, plus tamen timor, quam ira, celeri-
 tatis habuit. pius itaque moenia intrauere hostes,
quam Romanus extrema agminis carpere, aut mo-
rari posset. inde aliquot dies vastando agro absum-
 pti, nec Romanis satis instructis apparatu bellico ad
 moenia aggredienda, nec illis ad subeundum pugnae
 casum. Seditio tum inter Antiates Latinosq; coor-
 ta, cum Antiates victi malis, subactiq; bello, in quo
& nati erant & consenuerant, deditioem specta-
 rent: Latinos ex diutina pace noua defectio recent-
 tibus adhuc animis ferociore ad perseverandum
 in bello faceret. Finis certaminis fuit, postquam v-
 trisq; apparuit, nihil per alteros stare, quo minus in-
 cepta persequeretur. Latini profecti a societate pa-
 cis, vt rebantur, inhonestæ sese vindicauerunt. Anti-
 ates incommotis arbitris salutarium consiliorum
 remotis, urbem agrosq; Romanis dedunt. Ira & ra-
 bies Latinorum, quia nec Romanos bello iudere,
 nec Volscos in armis retinere potuerant, eo erupit,
 vt Satricum urbem, quæ receptaculum primum eis
 aduersa pugnae fuerat, igni concremarent. nec a-
 liud restum eius superfuit urbis, cum faces pariter

sacris profanisque iniicerent, quam matris Maratæ
 templum, inde eos nec sua religio, nec verecundia
 deam arcuisse dicitur, sed vox horrenda edita tem-
 plo cum tristibus minis, ni nefandos ignes procul
 delabris amouissent, incensos ea rabie impetus Tu-
 sculum tulit, ob iram quod deserto communi con-
 cilio Latinorum, non in societatem modo Roma-
 nam, sed etiam in ciuitatem sese dedissent. patenti-
 bus portis cum improviso incidissent, primo cla-
 more oppidum præter arcem captum est. in arcem
 oppidani refugere cum coniugibus ac liberis: nun-
 ciosq; Roman, qui certiores de suo casu senatum
 facerent, misere. Haud segnius quã fide populi Ro-
 mani dignum fuit, exercitus Tusculum ductus. L.
Quintius & Seruius Sulpicius tribuni militum du-
 xere. clausas portas Tusculi, Latinosq; simul obside-
 tium atque obsessorum animo hinc mœnia tueri
 vident, illinc arcem oppugnare, terrere vna ac pa-
 uere. Aduentus Romanorum mutauerat vtriusque
 partis animos: Tusculanos ex ingenti metu in sum-
 mam alacritatem: Latinos ex prope certa fiducia
 mox capiendæ arcis, quoniam oppido potirentur, in
 exiguam de se ipsis spem verterat. Tollitur ex arce
 clamor ab Tusculanis: excipitur aliquanto maiore
 impetus Tusculanorum decurrentium ex superio-
 re loco sustinent: nec Romanos subeuntes mœnia,
 molientesq; obices portarum arcere possunt. scalis
 & cum anceps hostis & a fronte & a tergo vireret:
 nec ad pugnam vlla vis, nec ad fugam loci quicquã
 superesset, in medio caeli ad vnum omnes. Recu-
 perato ab hostibus Tusculo, exercitus Romanus
 est reductus. Quanto magis prosperis eo anno bel-
 lis tran-

lis tranqui-
 patrum indies
 eo ipso quod
 impeditur. i
 Ser. Iam & cor-
 ribus satiascie
 edo ergo obno-
 m solum, sed p
 ad tribunatum
 quod tanta vi
 beos quidem
 que vili vno oc-
 sionemque ho-
 eos annos. nec
 zenar. Ne id
 us / vt plerumq
 erud interuen
 cum inter sua c
 bem, quod hat
 potens habet
 maior, minor C
 vno rament ele-
 gratum Fabio
 citat vno Ser. S
 re Fabie, cum i
 merent, victor
 imperes, forent
 al id motis eius
 sal foron fuit. m
 is vni stimulos
 bus subdidit: fre-
 rimus; manq
 me et horatis vfu
 a proximis quib

his tranquilla omnia foris erant, tanto in vrbe vis
 patrum indies, miseriaque plebis crecebant, cum
 eo ipso quod necesse erat solui, facultas soluendi
 impediretur. itaque cum iam ex re nihil dare pos-
 set, fama & corpore iudicati atque addicti, credito-
 ribus satisfaciebant, poenaq; inuicem fidei cesserat.
 adeo ergo obnoxios sum miserant animos non infi-
 mi solum, sed principes etiam plebis, vt non modo
 ad tribunatum militum inter patricos petendum,
 quod tanta vi vt liceret tetenderant: sed ne ad ple-
 beios quidem magistratus capessendos, petendos-
 que vlli viro acri experientiq; animus esset: posses-
 sionemque honoris vsurpati modo e plebe per pau-
 cos annos, recuperasse in perpetuum patres vide-
 rentur. Ne id nimis latum parti alteri esset, par-
 tua (vt plerunq; solet) rem ingentem molliuidi
 causa interuenit. M. Fabii Ambusti potentis viri,
 cum inter sui corporis homines, tum etiam ad ple-
 bem, quod haudquaquam inter id genus contem-
 ptor eius habebatur, filia duaz nupta, Ser. Sulpicio
 maior, minor C. Licinio Stoloni erat, illustri quide
 viro, tamen plebeio: eaque ipsa affinitas haud spreta
 gratiam Fabio ad vulgum quaesierat. Forte ita in-
 cidit, vt in Ser. Sulpicii tribunum militum domo foro-
 res Fabia, cum inter se (vt fit) sermonibus tempus
 tererent, licitor Sulpicii, cum is de foro se domum
 reciperet, forem (vt mos est) virga percuteret. cum
 ad id moris eius insueta expauescit minor Fabia, ri-
 sui sorori fuit, miranti ignorare id sororem. Cateru
 is risus stimulos paruis mobili rebus animo mulie-
 bri subdidit: frequentiaque prosequentium rogan-
 tiumq; nunquid velle? credo fortunatum matrimo-
 niu ei sororis visum: suiq; ipsam malo arbitrio, quo
 a proximis quisq; minime anteri vult poenituisse.

- V.C. confusam eam ex recenti morfu animi cum pater forte vidisset, percontatus, Satin' saluē auertentem causam doloris, quippe nec satis piam aduersus sororem, nec admodum in virum honorificā, elicuit comiter sciscitando, vt fateretur eam esse causam doloris, quod iuncta impari esset, nupta in domo in quam nec honos nec gratia intrare posset. cōsolans inde filiam Ambustus, bonum animū habere iussit: eisdem propediem domi visuram honores, quos apud sororem viderat. Inde consilia inire cum genere cōcepit, adhibito L. Sextio strenuo adolescente, & cuius spei nihil prater genus patricium deesset. Occasio videbatur rerum non adarum propter ingenitum vim aris alieni, cuius leuamen mali plebes, nisi suis in summo imperio locatis, nullum speraret. accingendum ad eam cogitationem esse: conando agendoque iam eo gradum fecisse plebeios. vnde si porro annitantur, peruenire ad summa, & patribus æquari tam honore quam virtute possent. In presentia tribunos plebis fieri placuit, quo in magistratu sibi met ipsi viam ad ceteros honores aperirent.
379. creatique tribuni C. Licinius & L. Sextius, promulgauere leges omnes aduersus opes patriciorum, & pro commodis plebis: vnam de are alieno, vt deducto eo de capite quod vsuris pernumeratum esset, id quod superesset, triennio æquis portionibus persolueretur: alteram de modo agrorum, ne quis plus
380. quingenta iugera agri possideret. tertiam, ne tribunorum militum comitia fierent, consulumq; vtique; alter ex plebe crearetur. cuncta ingentia, & quæ sine certamine, maximo obtineri non possent. Omnium igitur simul rerum, quarum immodica cupiditate inter mortales est, agri, pecunie, honorum discrimine proposito, conterriti patres cum trepidassent,

dassent, pul
 alio, prater ex
 intercessionem
 tas rogationes
 lustragum in
 ridunt, stipen
 tiones, nec sol
 plebi fieri pati
 uocato, cum pr
 habet, inquit S
 cessionem poli
 plebem. Agite
 militum creat
 vane conciner
 Had tanta ce
 tribunorumque
 Sextiusque tri
 gistris creati
 rum, & plebe
 tribunoru
 nam vobis te
 Viderent color
 citas non man
 ries incauauer
 sunt, esse; res T
 vibus opem or
 nes modo sed
 tribunis plebis
 creatique trib
 Ser. Sulpicius,
 equam tam
 comitis pleben
 eretum scripse
 moper hollen

dassent, publicis priuatifq; consiliis nullo remedio
 alio, praeter expertam multis iam ante certaminib. U.C.
 intercessionem inuento, collegas aduersus tribunias
 rogationes comparauerunt. qui vbi tribus ad
 suffragium inendum citari a Licinio, Sextioque
 viderunt, stipati patrum praesidiis, nec recitari roga-
 tiones, nec solenne quicquam aliud ad sciscendum
 plebi fieri passi sunt. Iamq; frustra saepe concilio ad-
 uocato, cum pro antiquatis rogationes essent: Bene
 habet, inquit Sextius, quando quidem tantum inter-
 cessionem pollere placet. isto ipso teio tutabimur
 plebem. Agite dum, comitia indicite patres tribunis
 militum creandis. faxo ne inuet vox ista, Veto, qua 382.
 nunc concinentes collegas nostros tam lati auditis. 383.
 Haud irrita cecidere min: comitia praeter aditium
 tribunorumque plebis nulla sunt habita. Licinius
 Sextiusque tribuni plebis resecti nullos curules ma-
 gistratus creati passi sunt. eaque solitudo magistra-
 tum, & plebe resciente duos tribunos, & his comi-
 tia tribunorum militum tollentibus, per quinquen-
 nium urbem tenuit. Alia bella opportune quiescere:
 Veliterni coloni gestientes otio, quod nullus exer-
 citus Romanus esset, & agrum Romanum aliquo-
 ties incurrauerunt, & Tusculum oppugnare adorti
 sunt. eaq; res Tusculanis veteribus sociis, nouis ci-
 uibus opem orantibus, verecundia maxime non pa-
 tres modo sed etiam plebem mouit: remittentibus
 tribunis plebis comitia per interregem sunt habita:
 creatique tribuni militum L. Furius, A. Manlius,
 Ser. Sulpicius, Ser. Cornelius, A. & C. Valerii, haud
 quaquam tam obedientem in delectu, quam in
 comitiis plebem habuere: ingentique contentione
 exercitu scripto profecti non ab Tusculo modo sub-
 mouere hostem, sed intra suamet ipsam moenia

V. C. compulere. obsidebanturque haud paulo vi maiore Velitra, quam Tusculum obsessum fuerat: nec tamen ab eis a quib. obsideri cœpta erant, expugnari potuere. ante noui creati sunt tribuni militum Q. 385. M. Fabius. Nihil ne ab his quidem tribunis ad Velitras memorabile factum. In maiore discrimine domi res vertebantur. nam præter Sextium Liciniumque latores legum iam octauum tribunos plebis resectos, Fabius quoque; tribunus militum, Stolonis focer, quarum legum auctor fuerat, earum suaforem se haud dubiū ferebat. & cum octo ex collegio tribunorum plebis primo intercessores legum fuissent, quinque soli erant: & (vt ferme solent qui a suis desciscunt) capti, & stupentes animi, vocibus alienis id modo quod domi præceptum erat, intercessioni suæ prætendebant. Velitris in exercitu plebis magnam partem abesse: in aduentum militum comitia differri debere, vt vniuersa plebes de suis commodis suffragium ferret. Sextius Liciniusque cum parte collegarum, & vno ex tribunis militū Fabio, artifices iam tot annorum vsu tractandi animos plebis, primores patrum productos interrogando de singulis quæ ferebantur ad populum, fatigabant: Auderentne postulare, vt cum bina iugera agri plebi diuiderentur, ipsis plus quingenta iugera habere liceret? vt singuli prope trecentorum ciuium possiderent agros, plebeio homini vix ad testum necessarium, aut locum sepulturae, suus pateret ager? An placeret scœnore circumuentam plebem, ni potius quam sortem creditū soluat, corpus in neruum ac supplicia dare? & gregarum quotidie de foro adductos ducit? & repleri victis nobiles domos? & vbi eumque patricius habitet, ibi carcerem priuatū esse?

Hæc

Hæc indignitas
 tes fibimet ipse
 quam sua incre
 modum, nec fo
 tribus inquam
 plebe conuile
 ciles contem
 potestas iam su
 non posse aque
 peres se a uili
 mato, nunqu
 nec esse quod
 ratio comitis
 conuilem vtiq
 fote: an iam
 rum idcirco pot
 re & plebeis pa
 xans neminem
 cum esse, qui et
 litate imperic
 ca tribonis mili
 ad consularum
 septem tamdiu
 quod comitis p
 extra certamen
 adras quonia
 presentioris fut
 atea la citare so
 nos ad curules
 dus aut legniss
 Cini tribunariū
 per eos annos g
 tribus militū
 dignatos post

Hæc indigna, miserandaq; auditu cum apud timen-
 tes sibimetiplos maiore audientium indignatione
 quam sua increpuiſſent: atqui nec agros occupandi
 modum, nec fœnore trucidandi plebem alium pa-
 tribus vnquam fore affirmabant, niſi alterum ex
 plebe conſulem custodem ſuæ libertatis plebs fe-
 ciſſet. contemni iam tribunos plebis, quippe quæ
 poteſtas iam ſuam ipſa vim frangat intercedendo,
 non poſſe æquo iure agi, vbi imperium penes illos,
 penes ſe auxilium tantum ſit. niſi imperio commu-
 nicato, nunquam plebem in parte pari reipub. fore:
 nec eſſe quod quiſquam ſatis putet, ſi plebeiorum
 ratio comitiis conſularibus habeatur. niſi alterum
 conſulem vtiq; ex plebe fieri neceſſe ſit, neminem
 fore. an iam memoria exiſſe, cum tribunos mili-
 tum idcirco potius quam conſules creari placuiſſet,
 vt & plebeiis pateret ſummus honos? IIII. & XL.
 annis neminem ex plebe tribunum militum crea-
 tum eſſe, qui crederent, duobuſne in locis ſua vo-
 luntate impertituros plebi honorem, qui octona lo-
 ca tribunis militum creandis occupare ſoliti ſint? &
 ad conſulatum viam fieri paſſuros, qui tribunatum
 ſeptem tandiu habuerint? Lege obtinendum eſſe,
 quod comitiis per gratiã nequeat: & ſeponendum
 extra certamen aliter conſulatu, ad quem plebi ſit
 aditus: quoniã in certamine relictus, præmiũ ſemp
 potentioris futurus ſit. Nec iam poſſe dici, id quod
 antea iactare ſoliti ſint, non eſſe in plebeiis idoneos
 viros ad curules magiſtratus. nunquid enim ſocor-
 dius aut ſegnius remp. adminiſtrari poſt P. Liciniũ
 Calui tribunatu, qui primus ex plebe creatus ſit: quã
 per eos annos geſta ſit, quib. præter patricios nemo
 tribunus militũ fuerit: quin eõtra patricios aliquot
 damnatos poſt tribunatum, neminem plebeium.

V. C. queſtores quoq; ſicut tribunos militum, paucis ante annis ex plebe cœptos creati; nec vilius eorum populum Romanum pœnituiſſe. cōſulatum ſuperſeſſe plebeiis: eam eſſe arcem libertatis, id columen: ſi eo peruentum ſit, tum populum Romanum vere exactos ex vrbe Reges, & ſtabilem libertatem ſuam exiſtimaturum. quippe ex illa die in plebem ventura omnia, quibus patricii excellant, imperium atq; honorem, gloriam belli, genus, nobilitatem, magna iſpis fruenda, maiora liberis relinquenda. Huius generis orationes vbi accipi videre, nouam rogationē promulgant, vt pro duumviris ſacris faciundis decemviri creentur, ita vt pars ex plebe, pars ex patribus fiat: omniumque earum rogationum comitia in aduentū eius exercitus differunt, qui Velitras obſidebat. Prius circumactus eſt annus, quam a Velitris reducerentur legiones. ita ſuſpenſa de legibus ad novos tribunos militum dilata: nam plebis tribunos eoſdem, duos vtiq; , qui legum latores erāt, plebes reſciebat. tribuni militū creati T. Quintius, 386. Ser. Cornelius, Ser. Sulpicius, Sp. Seruilius, L. Papyrius, L. Veturius. Principio ſtatim anni ad vltimam dimicationem de legibus ventum: & cum tribus vocarentur, nec interceſſio collegarum latoribus obſtaret: trepidi patres ad duo vltima auxilia, ſummū imperiū, ſummumq; ad ciuem decurrunt. dictatorem dici placet. dicitur M. Furius Camillus, qui magiſtrum equitum L. Æmilium cooptat. Legū quoque latores, aduerſus tantum apparatus aduerſariorum & ipſi cauſam plebis ingentibus animis arman: cōcilioq; plebis indicto, tribus ad ſuffragium vocant, cum dictator ſtipatus agmine patriciorum plenus iræ minarumque confediſſet, atque ageretur res ſolito primū certamine inter ſe tribunorum

tum plebis
quanto iure
eretur fauore
gellent, quibus
do quidem, in q
do non poterat
quondam plebe
tam, qua peperi
veltis cauta di
verſum; velt
ſi C. Licinius &
cedunt, nihil q
cilio plebis, ſi
capta civitate
nitiam a ſe ipſi
contemptum tr
agerent, cum p
medio plebem
ſi pergerent, ſa
exercitum; e
rotem ingent
cendit magis c
neuro inclina
vito creatus
buni plebis tul
ſi M. Furius pro
millium; eris
quam noui
tus credam, c
quod ei ſuffe
quem quid cre
Furius victus e
dictatorem in ſe
re certe ſactur

rum plebis ferentium legem, intercedentiumq; &
 quanto iure potentior intercessio erat, tantū vin-
 ceretur favore legum ipsarum latorumq; & uti ro-
 gassent, primæ tribus dicerent, tum Camillus: Quan-
 doquidem, inquit, Quirites, iam vos tribunitia libi-
 do, non potestas regit & intercessionem secessione
 quondam plebis partam, nobis eadem vi facitis irri-
 tam, qua peperistis: non reipub. magis vniuersæ, quã
 vestra causa dictator: intercessioni vestræ adero: e-
 uersumq; vestrum auxilium imperio tutabor. Itaq;
 si C. Licinius & L. Sextius intercessioni collegarum
 cedunt, nihil patricium magistratum inferam con-
 cilio plebis, si aduersus intercessionem tanquan-
 captæ ciuitati leges imponere tendent, vim tribu-
 nitiam a se ipsa dissolui non patiar. Aduertus ea cū
 contemptim tribuni plebis rem nihilo segnus per-
 agerent, tum percitus ira Camillus lictores, qui de
 medio plebem emouerent, misit, & addidit minas,
 si pergerent, sacramento omnes iniuniores adacturū,
 exercitumq; ex templo ex vrbe deducturum. Ter-
 rorem ingentem incusserat plebi: ducibus plebis ac-
 cendit magis certamine animos, quã minuit, sed re
 neutro inclinata, magistratu se abdicauit: seu quia
 vitio creatus erat, ut scripsere quidam: seu quia tri-
 buni plebis tulerunt ad plebem, idq; plebs sciuit, ut
 si M. Furius pro dictatore quid egisset, quingentū
 millium æris ei multa esset. Sed auspiciis magis
 quam noui exempli rogatione deteritum, ut po-
 tius credam, cum ipsius viri facit ingenium, tum
 quod ei suffectus est ex templo P. Manlius dictator:
 quem quid creari attinebat ad id certamen, quo M.
 Furius victus esset, & quod eundem M. Furium di-
 ctatorem insequens annus habuit: haud sine pудо-
 re certe factum priore anno in se imperium repeti-

V.C. turum: simul quod eo tempore quo promulgatum de multa eius traditur, aut & huic rogationi, qua se in ordinem cogi videbat, obfistere potuit: aut ne illas quidem, propter quas & hæc lata erat, impedire: & quoad vsq; ad memoriam nostrâ tribunitiis consularibusq; certatum virib. est, dictatura semper altius fastigium fuit. Inter priorem dictaturâ abdicatam, nouamq; a Manlio initâ, ab tribunis velut per interregnû concilio plebis habito, apparuit quæ ex promulgatis plebi, quæ latoribus gratiora essent. nã de scenore atque agro rogationes iuebant, de plebeio consulatu antiquabant. & perfecta vtraq; res esset, ni tribuni se in omnia simul consulere plebè dixissent. P. Mâlius deinde dictator rem in causam plebis inclinavit, C. Licinio, qui tribunus militû fuerat, magistro equitû de plebe dicto. Id ægre patres passos accipio, dictatorem propinqua cognatione Licinii se apud patres excusare solitum, simul negantem magistri equitû maius quam tribuni cõsularis imperium esse. Licinius Sextiusq;, cum tribunorum plebis creandorum indicta comitia essent, ita se gerere, vt negando iam sibi velle continuari honorè, acerrime accenderent ad id, quod dissimulando petebant, plebem nonum se annum iam velut in aciem aduersus optimates maximo priuatim periculo, nullo publico emolumento stare, consensisse iã secum & rogationes promulgatas, & vim omnem tribuniticę potestatis primo intercessione collegarû in leges suas pugnatum esse, deinde ablegatione iuuentutis ad Veliternum bellum postremo dictatoriũ fulmen in se intentatum. iam nec collegas, nec bellum, nec dictatorem ob stare: quippe qui etiam omen plebeio consuli, magistro equitum ex plebe dicendo dederit. se ipsam plebem, & cõmoda

morari

morari sua liberam urbem ac forū a creditoribus, liberos agros ab iniustus possessorib. ex templo, si velit, habere posse. quæ munera quando tandem satis grato animo æstimaturos, si inter accipiendas de suis commodis rogationes sp̄e honoris latorib. earū incidant? Non esse modestiæ populi Romani id postulare, ut ipse sc̄nore eleuetur, & in agrum iniuria possessum a potentib. inducatur, per quos ea consecutus sit, senes tribunitios non sine honore tantū, sed etiā sine sp̄e honoris relinquat. Proinde ipsi primum statuerent apud animos, quid vellent: deinde comitiis tribunitiis declararent voluntatem. si coniunctim ferre ab se promulgatas rogationes vellēt, esse quod eisdem reficerent tribunos plebis: perlaturos enim quæ promulgauerint sin quod cuiq; priuatim opus sit, id modo accipi velint: opus esse nihil inuidiosa continuatione honoris: nec se tribunatū, nec illos ea quæ promulgata sint, habituros. Adversus tam obstinatum orationem tribunorum cū præ indignitate rerum stupor, silentiumq; inde ceteros patrum defixisset: Ap. Claudius Crassus nepos decemviri dicitur odio magis iraq; quā sp̄e ad dissuadendum processisse, & locutus in hanc fere sententiam esse: Neq; nouū, neq; inopinatū mihi sit Quirites, si quod vnū familiæ nostræ semper obiectum est ab seditiosis tribunis, id nūc ego quoq; audiam. Claudix genti iā inde ab initio nil antiquius in rep. patrū maiestate fuisse: semper plebis commodis aduersatos esse. quorū alterū neq; nego, neq; inficias eo: nos, ex quo adsciti sumus simul in ciuitatem & patres, enixe operā dedisse, ut per nos aucta potius, quam imminuta maiestas earū gentium, inter quas nos esse voluistis, dici vere posset. Illud alterū p me maioribusq; meis cōtēdere ausim Quirites, nisi quæ

pro vniuersa rep. fiant, ea plebi tanquam aliam incolēti urbem aduersa quis putet, nihil nos neq; priuatos, neq; in magistratib. quod incommodum plebi esset, scientes fecisse, nec vllum factum dictumve nostrum contra vtilitatem vestram, etsi quaedam contra voluntatē fuerint, vere referri posse. An hoc si Claudiæ familiæ non sim, nec ex patricio sanguine ortus, sed vnus Quiritiū quilibet, qui modo me duobus ingenuis ortum, & viuere in libera ciuitate sciam, reticere possim? L. illum Sextium & C. Licinium perpetuos (si diis placet) tribunos, tantum licentiæ nouem annis, quibus regnant, sumpsisse, vt vobis negent potestatem liberam suffragii, non in comitiis, nō in legibus iubendis se permissuros esse? Sub conditione, inquit, nos rescietis decimum tribunos. Quid est aliud dicere, quod petunt alii, nos adeo fastidimus, vt sine mercede magna non accipiamus? Sed quæ tandē ista merces est, qua vos semper tribunos plebis habeamus? Vt rogationes, inquit, nostras, seu placent seu displicēt, seu vtilis seu inutiles sunt, omnes coniunctim accipiatis. Obsecro vos Tarquinii tribuni plebis, putate me ex mediâ concione vnum ciuem succlamare. Bona venia vestra liceat ex his rogationibus legere quas salubres nobis censemus esse: antiquare alias. Non, inquit, licebit, tñ de sœnore atque agris, quod ad vos omnes pertinet, iubeas: & hoc portenti non fiat in vrbe Romana, vt L. Sextium atq; hunc C. Licinium cōsules, quod indignaris, quod abominaris, videas, aut omnia accipe: aut nihil fero. Vt si quis ei quem vrgeat fames, venenum ponat cum cibo: & aut abstinere eo quod vitale sit, iubeat, aut mortiferū vitæ admisceat. Ergo si esset libera hæc ciuitas, nō tibi frequētes succlamassent, Abi hinc cum tribunatibus

libus ac rogationibus
quod commo
qui fecat illud
lani i vniuersis
accipere aut nihil
Suntque me vo
bis? sed omnia
licetis autibus
vobis accipietis
lis quibus rogatio
indignaturis fer
inquit, rogo ne v
alutis rogas, qui
leni liber nec d
vobis permissu
fuit cum Postu
molo cum, pater
hinc vniuersam
rio aut quolibet
eres: possent
salem esse, Cam
eti in commune
fieri cōsules lic
teram ex plebe
presente liceat
fortio est? Taru
fuit in partem
tareris? Time
trios, memine
alios nisi quia
non estis, ne cess
tamponam?
dem debeat po
petenti plebei

tibus ac rogationibus tuis. Quid si tu non tuleris
 quod commodum est populo accipere, nemo erit
 qui ferat illud? Si quis patricius, si quis (quod illi vo-
 lunt inuidiosius esse) Claudius diceret, aut omnia
 accipite, aut nihil fero: quis vestrum Quiritis ferret?
 Nunquamne vos res potius, quam auctores specta-
 bitis: sed omnia semper quae magistratus ille dicet,
 secundis auribus, quae ab nostrum quo dicentur, ad-
 uersis accipietis? At hercule sermo est minime ciui-
 lis. Quid? rogatio qualis est? quae a vobis antiquatam
 indignantur? sermoni Quiritis simillima. Consules
 inquit, rogo ne vobis, quos velitis, facere liceat. An
 aliter rogat, qui utiq; alterum ex plebe fieri consu-
 lem iubet, nec duos patricios creandi potestatem
 vobis permittit? Si hodie bella sint, quale Heruscū
 fuit cum Porsena Ianiculum insedit: quale Gallicū
 modo, cum praeter Capitolium atq; arcem omnia
 haec hostium erant, & consulatum cum hoc M. Fu-
 rio, aut quolibet alio ex patribus L. ille Sextius pe-
 teret: possentne ferre Sextium haud pro dubio co-
 sulem esse, Camillum de repulsa dimicare? Hocine
 est in commune honores vocare, vt duos plebeios
 fieri consules liceat, duos patricios non liceat? & al-
 terum ex plebe creati necesse sit, vtrunq; ex patrib.
 praerire liceat? Quanam ista societas, quanam co-
 sortio est? Parum est, si cuius pars tua nulla adhuc
 fuit, in partem eius venis, nisi partem petendo totū
 traxeris? Timeo, inquit, ne si duos licebit creati pa-
 tricios, neminem creetis plebeium. Quid est dicere
 aliud, nisi quia indignos vestra voluntate creaturi
 non estis, necessitatem vobis creandi quos non vul-
 tis, imponam? Quid sequitur, nisi vt beneficiū qui-
 dem debeat populo, si cum duobus patriciis vnus
 petierit plebeius, & lege se, non suffragio creatum

» dicat? Quomodo extorqueant, non quomodo pe-
 » tant honores, quarunt, & ita maxima sunt adepu-
 » ri, vt nihil ne pro minimis quidem debeant: & oc-
 » casionibus potius quam virtute petere honores
 » malunt. Est aliquis qui se inspicit, qui æstimari fasti-
 » diat? qui certos sibi vni honores inter dimicantes
 » competitores æquum censeat esse? qui se arbitrio
 » vestro eximat? qui vestra necessaria suffragia pro
 » voluntariis, & serua pro liberis faciat? Omittit Lici-
 » nium Sextiumq; , quorum annos in perpetua po-
 » testate tanquam Regum in Capitolio numeratis:
 » quis est hodie in ciuitate iam humilis, cui non via ad
 » consulum facilius per istius legis occasionem, quã
 » nobis ac liberis nostris fiat? siquidem nos ne cum
 » volueritis quidem, creare interdum poteritis, illos
 » etiam nolueritis, necesse sit. De indignitate satis di-
 » cti est (etenim dignitas ad homines pertinet) quid
 » de religionibus atq; auspiciis, quæ propria deorũ im-
 » mortalium contemptio atque iniuria est, loquat? Au-
 » spiciis hanc urbem conditam esse, auspiciis bello ac
 » pace, domi militiq; omnia geri, quis est qui igno-
 » ret? Penes quos igitur sunt auspicia more maiorũ
 » nempe penes patres. nam plebeius quidem magi-
 » stratus nullus auspiciato creatur: nobis adeo propria
 » sunt auspicia, vt non solum quos populus creat pa-
 » tricios magistratus, non aliter quam auspiciato cre-
 » et, sed nos quoq; ipsi sine suffragio populi auspiciato
 » interregem prodamus, & priuatim auspicia habea-
 » mus, quæ isti ne in magistratibus quidem habent.
 » Quid igitur aliud quã tollit ex ciuitate auspicia, qui
 » plebeios consules creando, a patribus, qui soli ea ha-
 » bere possunt, auferit? Eludant nunc licet religiones.
 » quid enim est si pulli non pascuntur? si ex cauea
 » tardius exierint? si occinuerit auis? Parua sunt hæc,
 sed

sed petra ista no-
 nimam hanc
 nihil pace deoru
 huius. vulgo et
 Reges creentur:
 do homo si imp
 trina deos, deoru
 lege auspiciato fe
 ree conuatiatis, n
 frate: Seruus de L
 trus viue de om
 rias qui agros de
 nis fortunas gra
 lege solentines
 dominos: altera
 humana societate
 bis antiquandas
 no, deo velim fo
 valuit, vt tempus
 reat. Resecti d
 Linius de: decen
 creanda legem p
 quique plebis: i
 solum videbat
 cessi patribus, vt
 omnia, urbium in
 Cornelii intera, M
 Valerius V L
 nem, tardi magi
 te externa res
 li Gallici allata p
 ditorum quinque
 Prætorum magistru
 Gallo eo anno c

sed parua ista non cōtemnendo maiores nostri *V. C.*
 maximam hanc rem fecerunt. nunc nos tanquam iam
 nihil pace deorum opus sit, omnes caeremonias pol-
 luimus. vulgo ergo pontifices, augures, sacrificuli
 Reges creentur: cuiuslibet apicem dialem, dummo-
 do homo sit, imponamus: tradamus ancilia, pene-
 tralia, deos, deorumq; curam, quibus nefas est: non
 leges auspicato ferantur: non magistratus creentur:
 nec centuriatis, nec euriatis comitiis patres auctores
 fiant: Sextius & Licinius tanquam Romulus ac Ta-
 tius in vrbe Romana regnent, quia pecunias alie-
 nas, quia agros dono dant: tanta dulcedo est, ex alie-
 nis fortunis prandandi: nec in mentem venit, altera
 lege solitudines vastas in agris fieri, pellendo finib.
 dominos: altera fidem abrogari, cum qua omnis
 humana societas tollitur. Omnium rerum causa favo-
 ris antiquandas censeo istas rogationes. quod faxi-
 tis, deos velim fortunare. Oratio Appii ad id modo
 valuit, vt tempus rogationum iubendarum profer-
 retur. Refecti decimum iidem tribuni Sextius &
 Licinius de decemuiris factorum ex parte de plebe
 creandis legem pertulere. ereati quinque patrum,
 quinque plebis: gradusque eo iam via facta ad con-
 sulum videbatur. Hac victoria contenta plebes
 cessit patribus, vt in praesentia consulum mentione
 omisa, tribuni militum crearentur. creati A. & M.
 Cornelii iterū, M. Geganius, P. Manlius, L. Verurius,
 P. Valerius V I. Cum praeter Velitrarum obsidio-
 nem, tardi magis rerum exitus quam dubii, quiete
 externa res Romanis essent: fama repens belli
 Gallici allata perpulit ciuitatem, vt M. Furius
 dictator quintum diceretur. is T. Quintium
 Poenum magistrum equitum dixit. Bellatum cum
 Gallis eo anno circa Anienem flumen, auctor est

